
Till Ålands lagting

Landskapsregeringens externpolitik

Meddelandet innehåller en heltäckande redogörelse av landskapsregeringens externpolitiska prioriteringar inför år 2019. I meddelandet redogör landskapsregeringen för sina prioriteringar i förhållande till Nordiska ministerrådet samt verksamheten i ministerrådet under 2018, till dagordningen inom Europeiska unionen år 2019 samt till övriga externa samarbeten. Dessutom innehåller meddelandet en redogörelse för verksamheten beträffande EU-ärenden under år 2018.

Mariehamn den 10 januari 2019

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Minister

Wille Valve

1. Inledning.....	3
2. Nordiska ministerrådet.....	3
2.1 Ålands möjlighet att påverka i det nordiska samarbetet	3
2.2 Ansvariga ministrar	4
2.3 Ordförandeskap i Nordiska ministerrådet.....	4
2.4 Landskapsregeringens budget.....	5
2.5 Övergripande prioriteringar	5
2.5.1 Hållbar utveckling och Agenda 2030	5
2.5.2 Samarbetsministrarna (MR-SAM)	6
2.5.3 Åland, Färöarna och Grönland i det nordiska samarbetet	6
2.5.4 Gränshinderarbetet	6
2.5.5 Näringsliv, energi och regionalpolitik (MR-NER).....	7
2.5.6 Arbetsmarknad (MR-A)	8
2.5.7 Nordiskt tjänstemannautbyte – TJUT	9
2.5.8 Kultur (MR-K)	9
2.5.9 Utbildning och forskning (MR-U).....	10
2.5.10 Jämställdhet (MR-JÅM).....	12
2.5.11 Integration	13
2.5.12 Digitalisering (MR-DIGITAL).....	13
2.5.13 Finans (MR-FINANS)	14
2.5.14 Fiskeri och havsliv, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS).....	14
2.5.15 Miljö (MR-M).....	15
2.5.16 Social- och hälsopolitik (MR-S).....	16
2.5.17 Lagsamarbetet (MR-LAG)	18
2.5.18 Informella nordiska ministermöten	18
2.6 Samarbetet med Nordiska rådet.....	18
2.7 Norden och EU	18
3. EU.....	19
3.1 Landskapets möjligheter till inflytande i EU-ärenden	19
3.1.1 Landskapsregeringens specialsakkunniga i Bryssel	19
3.1.2 Samarbete med Europaparlamentariker	20
3.1.3 Arbete för att påverka beslutsfattandet inom EU:s institutioner	20
3.1.4 Regionkommittén	21
3.1.5 Subsidiaritetsprincipen.....	21
3.1.6 Deltagande i kommissionens offentliga samråd	22
3.1.7 Landskapets deltagande i nationella beredningen av EU-ärenden .	22
Beredning på svenska	22
3.2 Landskapets prioriteringar	23
3.2.1 Åländsk representation i Europaparlamentet	23
3.2.2 Statligt stöd.....	24
3.2.3 Sammanhållningspolitiken	25
3.2.4 Europa 2020 ur ett utbildnings- och kulturperspektiv	27
3.2.5 Mediepolitik och upphovsrätt	28
3.2.6 Konsoliderad bolagsskattebas	28
3.2.7 Ändring av mervärdesbeskattningen	29
3.2.8 Jordbruk	29
3.2.9 Fiske	30
3.2.10 Jakt- och viltvård.....	31
3.2.11 Miljö	31
3.2.12 EU och Agenda 2030.....	31
3.2.13 Energi	32
3.2.14 Jämställdhet	32
3.2.15 Integration	33
3.2.16 Socialvård	34
3.3 Landskapsregeringens prioriteringar 2019	34
3.4 Landskapets arbete med EU-ärenden år 2018.....	39
3.4.1 Beredningen av EU-lagstiftning inom landskapet	39
3.4.2 Genomförandet av EU-lagstiftning inom landskapet	41
3.4.2.1 Kollektivtrafiklagen.....	41
3.4.2.2 Skogsbruk.....	41
3.4.2.3 Genomförandet av EU-direktiv i landskapet	42
3.4.2.4 Överträdelseförfaranden och EU-domstolsärenden.....	43
4. Övriga externa samarbeten	48
4.1 Sjöfart och IMO.....	48
4.2 HELCOM.....	48
4.3 Miljösamarbete	49
4.4 Finlands kommission för hållbar utveckling	49
4.5 Smart Energy Åland.....	49
4.6 Clean Energy Ministerial (CEM)	50
4.7 Central Baltic	50
4.8 B7	52
4.9 Kultursamarbete	52
4.10 Utbildningssamarbete	53
4.11 Samarbete kring läkarutbildning.....	53

1. Inledning

Vart är världen på väg? Vilken är Ålands roll i den nya världsordning som kontinuerligt växer fram, och hur ska vi bäst utnyttja de möjligheter som står till buds? Det är vad åländsk externpolitik handlar om.

Ett svar kan ges utgående från det åländska hållbarhetsarbetet inom landskapsregeringen och nätverket Bärkraft. Åland **kan** påverka andra i den mån vi kan utveckla och förändra oss själva.

Både i det nordiska samarbetet och inom EU har det åländska hållbarhetsarbetet rönt stort intresse, inte minst genom den både djupa och breda folkliga förankringen och det genuina engagemang som genomsyrar vår förvaltning, från finansavdelningens arbete med hållbar budgetering till kulturens betydelse för social hållbarhet.

I externpolitiken kan Åland hitta vägar framåt för kontakterna även med riksidan, i en tid när självstyrelsens handlingsutrymme kraftigt kringkurits i förhållande till Finland.

Inom den Europeiska unionen är Storbritanniens utträde den mest sannolika utgången, men konsekvenserna och tillvägagångssättet förblir oklara. Trots våra bästa ansträngningar är det osannolikt att Åland tilldelas en egen parlamentsplats, och det blir därför av yttersta vikt att jobba vidare för att på alla tillgängliga nivåer försäkra oss om möjligheten att följa med och påverka beredningen av EU-ärenden i Finland.

I det nordiska samarbetet finns en glädjande nyfikenhet och öppenhet gentemot Åland, inte minst i ministerrådets satsning på ReGeneration 2030 som nu anordnas årligen på Åland, och som ministerrådet är med och finansierar. Fortsatt är det nordiska samarbetet av stor betydelse som kunskapskälla, fördjupning och fortbildning för förvaltning och politiker. För att bygga internationella kontakter och nätverk är det nordiska samarbetet ovärderligt.

Utanför den formella externpolitiken ligger det åländska deltagandet i politiska sommararenor, och uppbyggnaden av en åländsk motsvarighet i AlandicaDebatt. Värdet av att vara en seriös samtalspartner och deltagare som också kan bjuda tillbaka blir allt viktigare. Landskapsregeringens strävan är att AlandicaDebatt blir en integrerad del av externpolitiken, likaväl som en demokratifestival för den åländska allmänheten.

2. Nordiska ministerrådet

I det här kapitlet redogör landskapsregeringen för arbetet i Nordiska ministerrådet. Dels består kapitlet av en redogörelse över året som gått, dels av landskapsregeringens prioriteringar inför det kommande året. Prioriteringarna är till vissa delar av övergripande art och kan därför sträcka sig över en längre period än det kommande året. Nordiska ministerrådets arbete består till stor del av projektbeviljningar och beslut om samarbetsprogram varför en konkret ärendeförteckning för 2019 saknas. Nedanstående prioriteringar speglar ändå de strategiskt långsiktiga visioner som respektive ministerråd planerar sitt arbete kring.

2.1 Ålands möjlighet att påverka i det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet utgör en av Ålands plattformar för utrikeskontakter. Landskapsregeringen deltar i det formella nordiska samarbetet genom Nordiska ministerrådet. I Nordiska ministerrådet deltar de fem nordiska länderna samt Färöarna, Grönland och Åland. Nordiska ministerrådet är – trots namnet – egentligen inte ett utan tio fackministerråd och ett samordnande ministerråd (MR). De nordiska fackministrarna möts i sina respektive ministerråd i genomsnitt ett par gånger om året. För perioden 2017–2020 har även ett

tillfälligt ministerråd, MR-Digital bildats. MR-Digital ska främja en sammanhängande och integrerad digital region till nytta för medborgare, företag och offentliga förvaltningar i Norden.

Under varje ministerråd finns ämbetsmannakommittéer, i vilka ingår tjänstemän från de fem nordiska länderna samt Färöarna, Grönland och Åland. Ämbetsmannakommittéerna förbereder och följer upp ministerrådsmötena. Ämbetsmannakommittéerna behandlar ärenden som senare kan föras upp till ett ministerråd eller avgöras i ett beslut direkt i ämbetsmannakommittén. Beredningen i landskapsregeringen sker genom de utsedda tjänstemän som deltar i de olika ämbetsmannakommittéerna. Varje fackministerråd arbetar utifrån en egen dagordning varför tvärssektoriell beredning måste göras på initiativ av representanten i respektive ämbetsmannakommitté eller beredas av Nordiska ministerrådets sekretariat.

Åland deltar i ministerråden och ämbetsmannakommittéerna med full yttranderätt. I de fall en eventuell omröstning äger rum har Åland tillsammans med Färöarna och Grönland ingen rösträtt. I praktiken sker aldrig omröstningar då en princip om konsensus råder. Landskapsregeringen anser att Åland har goda möjligheter att påverka diskussioner av betydelse för Åland.

Landskapsregeringens ministrar är medlemmar i Ålands delegation i Nordiska rådet. Landskapsregeringen har ett nära samarbete i nordiska frågor med Ålands lagting. Den samsyn som ofta finns i olika frågor är en unik styrka och underlättar Ålands möjligheter att göra sin röst hörd såväl i Nordiska ministerrådet som i Nordiska rådet.

2.2 Ansvariga ministrar

Under år 2018 har Ålands ministerrepresentation i Nordiska ministerrådet varit följande:

- samarbetsministrarna MR-SAM, Nina Fellman
- arbetsliv MR-A, Camilla Gunell
- närings-, energi- och regionalpolitik MR-Hållbar tillväxt, Camilla Gunell
- fiskeri och havsliv, jordbruk, livsmedel och skogsbruk MR-FJLS, Camilla Gunell
- jämställdhet MR-JÄM, Katrin Sjögren
- ekonomi- och finanspolitik MR-FINANS, Mats Perämaa
- kultur MR-K, Tony Asumaa
- lagsamarbete MR-LAG, Katrin Sjögren
- miljö och klimat MR-MK, Camilla Gunell
- social- och hälsopolitik MR-S, Wille Valve
- utbildning- och forskning MR-U, Tony Asumaa
- digital MR-Digital (2017–2020), Tony Asumaa

2.3 Ordförandeskap i Nordiska ministerrådet

Under år 2018 innehade Sverige ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. Ett inkluderande, innovativt och tryggt Norden var utgångspunkten för det svenska ordförandeskapet, med digitalisering som ett genomgående tema. Programmet var vidare uppdelat i tre prioriteringar: Ett inkluderande Norden, Ett hållbart och innovativt Norden samt Ett tryggt och öppet Norden. År 2019 tar Island över ordförandeskapet. Islands ordförandeprogram har temat *A Common Path* och innehåller prioriteringarna: *Unga människor i Norden*, *Havet – blå tillväxt i norr* och *Hållbar turism i norr*.

De två pågående statsministerinitiativen: *Nordiska lösningar på globala samhällsutmaningar*, som sträcker sig mellan 2017–2020 och *Världens mest integrerade region* som fick sin start på Åland vid statsministermötet i

september 2016, har fortsatt under 2018. Det förstnämnda initiativet är uppdelat i sex olika flaggskeppsprojekt med målet att skapa nordiska verktyg för att nå FN:s hållbarhetsmål 2030. Uppdraget har gått till respektive fackministerråd som ansvarar för det praktiska genomförandet. *Världens mest integrerade region* har bland annat resulterat i det tidigare nämnda ad-hoc ministerrådet för digitalisering. Andra områden inom integrationsarbetet är gränshinderarbetet samt ett starkare samarbete i lagstiftningsarbetet. År 2016 gav de nordiska samarbetsministrarna professor emeritus Inge Lorange Backer i uppdrag att analysera det nordiska lagstiftningsarbetet. Analysen presenterades i februari 2018 med slutsatsen att ett Norden med stärkt lagstiftningssamarbete kan bli världens mest integrerade region.

Det svenska ordförandeskapet innebar ett trendbrott genom att flera möten genomfördes på distans via videomöten, något som landskapsregeringen efterlyst vid upprepade tillfällen. Mötesformen visade dock på svagheter såsom bristfällig teknik, hörbarhet och möjligheten att föra en diskussion, vilka behöver åtgärdas om det ska vara en metod för framtiden.

I slutet av januari besöktes Åland av Sveriges ambassadör för nordiskt samarbete Krister Bringéus som presenterade Sveriges ordförandeprogram för landskapsregeringens personal m.fl. AlandicaDebatt som ägde rum för första gången den 13–14 juni gästades av Finlands nordiska samarbetsminister Anne Berner som tillsammans med samarbetsminister Nina Fellman och ambassadör Bringéus deltog i ett samtal med rubriken: Nordiskt samarbete i medvind.

Landskapsregeringen kommer genom sina representanter i respektive ministerråd att delta i arbetet med initiativen och övriga projekt under det isländska ordförandeskapet.

2.4 Landskapsregeringens budget

I landskapsregeringens budget för 2019 finns det under Allmän motivering följande rader: Ett fortsatt aktivt deltagande i det nordiska samarbetet och andra Östersjösamarbeten är viktigt eftersom många frågor är av gränsöverskridande karaktär varför ett internationellt samarbete är nödvändigt, exempelvis inom miljöområdet.

2.5 Övergripande prioriteringar

2.5.1 Hållbar utveckling och Agenda 2030

I september 2017 godkände samarbetsministrarna det nordiska programmet för genomförandet av FN:s Agenda 2030. Programmet *Generation 2030* bidrar till att förverkliga Agenda 2030 och utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland. Landskapsregeringens representanter verkade, i linje med utvecklings- och hållbarhetsagendans sjunde strategiska utvecklingsmål, för att temat *hållbar konsumtion och produktion* definierades som programmets huvudtema. Ett tvärsanknadt arbete, där samtliga ministerråd involverats, med fokus på temat har satts igång under 2018. Under 2019 fördjupas arbetet genom att nordiska mål och definitioner för hållbar konsumtion och produktion ska diskuteras. Landskapsregeringen avser att aktivt stöda detta fördjupande arbete, bland annat genom medverkan i temaprojektet *hållbar konsumtion och produktion i små samfund* som har initierats av det isländska ordförandeskapet 2019.

Programförklaringen lägger även särskild vikt vid att involvera och engagera nordiska ungdomar, vilket också återspeglas i programmets namn *Generation 2030*. Initiativet *ReGeneration 2030*, som kommer från ungdomar och unga vuxna i Norden och övriga Östersjöländer bidrar till involveringen av ungdomar och unga vuxna i Agenda 2030-arbetet i regionen och har

mottagits synnerligen positivt av såväl de nordiska länderna, Färöarna och Grönland som övriga Östersjöländer. Åland, som årligen agerar värd för *ReGeneration 2030 Summit*, utgör på sätt och vis ett nav för *ReGeneration 2030*. Premiärupplagan av *ReGeneration 2030 Summit* i augusti 2018 i Mariehamn resulterade i födelsen av en rörelse som spänner över fjorton länder och självstyrda regioner. Landskapsregeringen avser att, i samarbete med Nordiska ministerrådet och Östersjöstaternas råd (CBSS), fortsätta att stöda *ReGeneration 2030*-rörelsen. Till nästa *ReGeneration 2030 Summit* har den isländska samarbetsministern Sigurður Ingi Jóhannsson inbjudits att delta som landskapets gäst.

2.5.2 Samarbetsministrarna (MR-SAM)

MR-SAM är det ministerråd som har det samordnande ansvaret i Nordiska ministerrådet. Samarbetsministrarna har under året haft fyra möten, varav ett via video. Nordiska samarbetsministern Nina Fellman deltog i samtliga möten. De nordiska samarbetsministrarna biträds av tjänstemännen i Nordiska samarbetskommittén NSK som samtidigt fungerar som styrelse för sekretariatet i Köpenhamn. Nordiska samarbetskommittén möttes vid sex tillfällen under år 2018, varav fyra gånger i anslutning till samarbetsministrarnas möten och en gång via video.

Samarbetsministrarna beslutar om Nordiska ministerrådets budget som 2018 uppgick till 127.4 miljoner euro. Andra beslut under året har varit en utvärdering av samarbetet med Nordiska rådet, strategi för profilering och positionering av Norden 2019–2021, utvärdering av ministerrådets reformarbete 2.0, en handlingsplan för mobilitet, en rapport om stärkt nordiskt lagsamarbete, behovet av en nordisk finansieringsordning i verksamhetens tidiga fas samt diskussioner om det fortsatta reformarbetet 3.0 i ministerrådet.

2.5.3 Åland, Färöarna och Grönland i det nordiska samarbetet

Samarbetet mellan Färöarna, Grönland och Åland har under året fungerat väl. Inför ministermöten och möten i ämbetsmannakommittéerna görs en avstämning av i vilka ärenden man behöver understöd eller i vilka ärenden man ska söka samarbete. I anslutning till Nordiska rådets session i oktober 2016 lade Färöarna fram en ansökan om fullvärdigt medlemskap i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Färöarnas ansökan avslogs av samarbetsministrarna, endast Grönland och Åland understödde ansökan. Färöarna och Danmark fick dock i uppdrag av samarbetsministrarna att utforma ett förslag om hur man kan stärka Färöarnas deltagande i det nordiska samarbetet inom ramen för Helsingforsavtalet. Förslaget skulle ha lagts fram för samarbetsministrarna under våren 2017 men fördröjdes till 2018. Frågan behandlades även av Nordiska rådet vid sessionen 2017 men sköts på framtiden till sessionen 2018 då inget förslag föreligger från förhandlingarna mellan Färöarna och Danmark. Landskapsregeringen har beklagat dröjsmålet då det eventuellt fördröjer andra utvecklingsprocesser för Färöarna, Grönland och Åland. Landskapsregeringen som stöttade Färöarnas ansökan har inte för avsikt att lägga fram en liknande ansökan, men kommer slå vakt om att eventuella förbättringar för Färöarna även ska omfatta Åland. Färöarnas och Grönlands samarbetsministrar har inbjudits att under AlandicaDebatt 2019 delta i ett seminarium om de nordiska självstyrelsernas plats och betydelse i det nordiska samarbetet.

2.5.4 Gränshinderarbetet

Gränshinderrådet består av medlemmar från alla åtta ministerrådsmedlemmar, en representant från Nordiska rådet samt Nordiska ministerrådets

generalsekreterare. Detta innebär att landskapsregeringen deltar i arbetet på samma villkor som de fem nordiska länderna. Flera av de åländska gränshindren är gemensamma med de övriga nordiska länderna, varför hinder av åländskt intresse kan vara angivna som prioriterade av andra länder i Nordiska ministerrådets gränshinderdatabas; detta gäller bland annat inom områden som yrkes- och examensgiltighet samt socialförsäkringar.

År 2018 blev det hittills framgångsrikaste året för Gränshinderrådet med totalt fjorton avklarade hinder varav tretton med positivt resultat. Bland Gränshinderrådets prioriterade hinder under 2018 har Åland ansvarat för tre.

- Man kan inte få närståendepenning om inte både vårdare och den sjuke är försäkrade i Sverige
- Snabbare information till utlandsboende, aktualiserats till följd av bristen på information gällande höjd s.k. SINK-skatt i Sverige.
- Svårigheter för psykologer att få sin praktik på Åland godkänd för svensk examen.

För en mer detaljerad beskrivning av gränshindren hänvisas till Gränshinderdatabasen som har uppdaterats under året. I januari 2019 väljs nya prioriterade hinder som Gränshinderrådet ska fokusera på under det kommande året.

Under år 2018 har Norges tidigare ambassadör i Köpenhamn Ingvar Havnen utfört en kartläggning över Nordiska ministerrådets insatser för en ökad mobilitet i Norden. I kartläggningen har Havnen bland annat gett sexton konkreta förslag på områden som behöver åtgärdas för en ökad mobilitet. Läs redogörelsen för 2018 på [norden.org](https://www.norden.org/sv/node/24472) <https://www.norden.org/sv/node/24472>

Hallå Norden som nu finns i alla nordiska länder samt Färöarna, Grönland och Åland, har fortsatt sin centrala roll i gränshinderarbetet. Hallå Nordens uppgift är att besvara inkomna frågor och utgör därigenom en viktig resurs för att förebygga att frågeställare råkar ut för gränshinder. Samarbetet mellan Ålands representant i Gränshinderrådet och Hallå Norden-kontoret har varit tätt och regelbundet. Ålands delegation i Nordiska rådet fungerar också som en diskussionspart för gränshinder.

2.5.5 Näringsliv, energi och regionalpolitik (MR-NER)

Arbetet inom näringslivssektorn bedrivs inom ramen för samarbetsprogrammet för näringsliv och innovation 2018–2021. De tre temaområdena är att:

- Säkerställa en förmåga till snabb omställning
 - Nordiskt samarbete om att möta teknologiska förändringar
 - Digitalisering och nya gröna affärsmodeller
- Stärka innovations- och konkurrenskraften
 - Det offentliga som drivkraft för innovation
 - Bättre tillgång till riskkapital över landsgränserna
- Förbättra de globala marknadsmöjligheterna
 - Norden som globalt innovationsnav
 - Samarbete på internationella marknader

De nordiska ministrarna med ansvar för näringspolitik har under året lanserat ett profilprojekt som ska förenkla företagens rapportering. I nuläget är det svårt att få aktuell finansiell information om små och medelstora företag eftersom deras årsredovisning ofta är den enda källan till information, och den kan innehålla föråldrad data. När systemet automatiseras ska det bli möjligt att på ett säkert sätt få aktuell information om ett företags ekonomiska situation. Avsikten med *Nordic Smart Government 3.0* är att skapa en transparent och digital nordisk region där små och medelstora företag kan utbyta

ekonomisk data i realtid på ett säkert sätt. Det gäller både datautbyte mellan företag, samt mellan företag och myndigheter.

Det kommande året färdigställs den nordiska turismplanen och där kommer digitalisering samt gemensam turismstatistik att lyftas in från näringssektorns sida. Näringsministrarna kommer att ta ställning till hur förutsättningarna för små och medelstora företags tillgång till riskkapital kan förbättras.

De nordiska ministrarna med ansvar för regionalpolitik arbetar utgående från det nordiska samarbetsprogrammet för regionalpolitik 2017–2020 och har som utgångspunkt att möta de regionalpolitiska utmaningar som Norden står inför idag och i framtiden. Samarbetsprogrammet utgår från principerna om hållbar utveckling, jämställdhet samt barn och ungas perspektiv och rättigheter. Valet av insatsområden är: *Hållbar landsbygdsutveckling, Innovativa och resilienta regioner* och *Hållbara städer och stadsutveckling*. Arbetet bedrivs i temagrupper som alla delvis har relevans för Åland, varför samtliga temagrupper har åländska medlemmar.

Vid regionalministermötet beslöts om att gemensamt stöda möjligheten till fortsatt gränsöverskridande samarbete, det s.k. Interreg, över havsgränser med finansiering från EU för perioden 2021–2027. Efter många påtryckningar sedan Europeiska kommissionens förordningsförslag publicerades under försommaren har ordförandeskapet nu presenterat ett förslag som innebär en återgång till nuvarande formulering och som gör att det samarbete som bedrivs inom t.ex. Interreg Central Baltic Programme kan fortgå.

Under år 2018 stod det Nordiska Skärgårdssamarbetet, med finansiering från regionalsektorn, värd för det årligen återkommande Gränsregionalt Forum som hölls på Åland med inbjudna representanter för alla 12 gränskommittéer i Norden.

Regionalsektorn har lyft fram följande aspekter på digitaliseringen som är viktiga att ta med i det fortsatta arbetet:

- Den geografiska dimensionen av digitaliseringen för arbetssmarknadsutvecklingen
- Den geografiska dimensionen av digitaliseringens konsekvenser för gleset befolkade områden, med längre avstånd till samhällsservice
- Digitaliseringen inom turismen

Andra prioriteringar för det kommande året är arbetet som sker inom hållbar landsbygdsutveckling och hållbara städer med t.ex. Mariehamns attraktionskraft. Båda prioriteringarna anknyter nära till Ålands utvecklings- och hållbarhetsagenda.

2.5.6 Arbetsmarknad (MR-A)

Arbetsmarknadsministrarna möttes i Stockholm den 13 april 2018. Åland representerades av vicelantrådet Camilla Gunell och myndighetschefen för AMS Tomas Lundberg. På mötet, förutom avgörande av sedvanliga ärenden som behandlas av MR-A, hölls en temadiskussion där det informerades och diskuterades respektive lands samt Färöarnas och Ålands arbete med att sörja för ordning och reda på arbetsmarknaden. MR-A antog en gemensam nordisk deklaration baserad på temadiskussionen och det beslöts att ordförandelandet Sverige skickar deklarationen till den Europeiska kommissionen. På mötet informerade Island om sitt ordförandeskap i Nordiska ministerrådet år 2019.

I ämbetsmannakommittén för arbetsliv och i kommitténs arbetsmarknadsutskott representeras Åland av myndighetschefen för AMS. Kommittén har hållit ett möte och utskottet två möten under året. Åland var inte representerat vid dessa möten men information om aktuella arbetsmarknadsfrågor och aktuell arbetsmarknadsstatistik har skickats från myndighetschefen till bägge organen. Vid mötena bereds och bearbetas ärenden från ministerrådet, samt behandlas ansökningar om nordiska projektmedel inom

arbetslivsområdet. Vid mötena presenteras även aktuella arbetsmarknadsfrågor och aktuell arbetsmarknadsstatistik i respektive land samt inom EU.

Nordiska ministerrådets arbetslivspolitiska samarbetsprogram 2018–2021 avser sysselsättnings- och arbetsmarknadsområdet samt arbetsmiljö- och arbetsrättsområdet. Fokus kommer att ligga på följande fyra insatsområden: *Stärka matchningen mellan utbud och efterfrågan av kompetent arbetskraft samt öka deltagandet på arbetsmarknaden, särskilt inom utsatta grupper; stärka en god arbetsmiljö för både kvinnor och män, bl.a. genom att förebygga arbetsrelaterade sjukdomar och skador samt avskaffa oacceptabla arbetsförhållanden; säkra en god balans mellan arbetstagskydd och flexibilitet, samt tillvarata den nordiska trepartsbaserade arbetslivspolitik; och stärka etablering och integration, lika möjligheter och mobilitet på den nordiska arbetsmarknaden.*

2.5.7 Nordiskt tjänstemannautbyte – TJUT

Det nordiska tjänstemannautbytesprogrammet gör det möjligt för anställda inom offentlig förvaltning att, med ekonomiskt stöd från Nordiska ministerrådet, få kunskap om förhållandena i de nordiska grannländerna genom att arbeta en kortare eller längre period inom en annan nordisk förvaltning. Internationella erfarenheter har blivit en allt viktigare del i arbetet med att ompröva och förbättra de offentliga åtagandena, varigenom utbytestjänstgöring har fått en ökande betydelse.

Den nordiska utbytestjänstgöringen kan också bidra till att en gemensam nordisk syn kan utvecklas för möjligheterna i Norden gällande det europeiska samarbetets idéer. Utbytestjänstgöringen blir, rätt utnyttjad, en fördjupad studie av de idéer och de erfarenheter som diskuteras i det internationella samarbetet i Europa, inom Nordiska rådet och i de många yrkes- och fackliga sammanslutningarna.

En annan faktor som ger nya aspekter på behoven av ett intensifierat nordiskt samarbete mellan de nordiska myndigheterna är öppningen av Norden för andra kulturer genom invandringen. En nordisk utbytestjänstgöring kan förmedla kunskaper om Norden och den nordiska samverkan mellan myndigheter och på så sätt öka känslan av delaktighet i det nordiska samarbetet.

Under år 2018 var en tjänsteman från Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning en månad i Sverige på utbytestjänstgöring.

För kontaktgruppen som består av representanter från de olika nordiska länderna, Färöarna, Grönland och Åland, hålls årligen ett höstmöte i Köpenhamn och ett vårmöte i turordning hos de övriga. År 2019 hålls vårmötet på Åland.

2.5.8 Kultur (MR-K)

Det nordiska samarbetet stödjer FN:s globala mål för hållbar utveckling där kulturens roll betonas i samhällsomställningen. Under året deltog Åland i det Nordiska UNESCO-mötet på Färöarna för första gången. Åland har som ambition att påbörja ansökan om associerat medlemskap i UNESCO (FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur) under år 2019.

Åland deltog på ett nordiskt kulturpolitiskt toppmöte i Malmö under året. Syftet med toppmötet var att samla kulturpolitiker på olika nivåer från hela Norden för att lyfta frågor om hur man arbetar och stärker kulturpolitiken som drivkraft för ett hållbart samhälle. Under mötet gjorde också de nordiska kulturministrarna ett gemensamt uttalande om att sätta fokus på arbetet mot sexuella trakasserier och arbetet med att trygga arbetsplatser inom kultursektorn i Norden. De nordiska kulturministrarna beslöt också att gå in för ytterligare en samnordisk kultursatsning utanför Norden. Erfarenheterna och utvärderingen från *Nordic Matters* i London år 2017 visade på stor potential i fråga om den här typen av större kultursatsningar för att öka nordiska

kultursektorers samspel med omvärlden och profilera Norden som en kreativ region. En utlysning för kultursatsningar utanför Norden har gått ut till alla nordiska ambassader världen över och år 2019 tas beslut när och var nästa satsning kommer att ske.

Efter ett beslut i Nordiska ministerrådet år 2014 har en nordisk arkivportal utvecklats och lanserades i november 2017. Landskapsarkivet har bidragit med material för portalen, som återfinns på adressen www.nordiskarkivportal.org. Även framöver avser landskapsarkivet att aktivt ta del i arbetet med att utveckla digitala tjänster såväl på den nordiska arkivportalen som på arkivets uppdaterade webbplats www.arkivet.ax.

2.5.9 Utbildning och forskning (MR-U)

Den nordiska överenskommelsen om tillträde till högre utbildning är från år 1996. Avsikten med överenskommelsen är att vidga möjligheterna för studerande och andra hemmahörande i ett nordiskt land att utbilda sig och avlägga examen vid de övriga nordiska ländernas utbildningsanstalter och att skapa en öppen utbildningsmarknad i Norden. Överenskommelsen förpliktar de nordiska länderna samt Färöarna, Grönland och Åland till att:

- ge tillträde till sina offentliga högre utbildningar på samma eller likvärdiga villkor som sökande från det egna landet
- göra urvalet av sökande från de andra nordiska länderna efter samma eller likvärdiga regler, som gäller för sökande från det egna landet, om tillträde till högre utbildning är begränsat
- ge en utbildningssökande, som har gått igenom en del av sin högre utbildning hos en av parterna med godkänt resultat, denna del tillgodoräknad för motsvarande utbildning hos en annan part
- informera om utbildningsmöjligheterna

I överenskommelsen ingår en betalningsordning, som påverkar ländernas bidrag till den gemensamma nordiska budgeten. Danmark, Finland, Norge och Sverige betalar kalenderårsvis ersättning till studielandet för sina studerande i ett annat nordiskt land. Länderna betalar eller alternativt får kompensation i samband med NMRS (Nordiska ministerrådets sekretariat) årliga budget. Island samt Grönland, Färöarna och Åland är undantagna denna bestämmelse.

Överenskommelsen har sedan 1996 förlängts med ett nytt avtal alltid med tre år åt gången. Under år 2014 utfördes på uppdrag av ÄK-U (Ämbetsmannakommittén för utbildning och forskning) en utvärdering av överenskommelsen. Rapporten innehåller bakgrundsbeskrivningar och en omfattande statistik kring nordiska studenters mobilitet samt en beskrivning av de obalanser som finns mellan länderna avseende inkommande och utresande studenter. Efter utredningen beslutade MR-U förlänga överenskommelsen för ytterligare en treårsperiod 2016–2018. Den finska folkpensionsanstalten för årligen statistik över den internordiska studentmobiliteten. Statistiken baserar sig på antalet nordiska studenter som lyfter studiestöd för studier i ett annat nordiskt land. Vid ÄK-U:s möte i april 2017 beslutades föreslå för ministrarna att den nu gällande överenskommelsen som löper ut den 31 december 2018 ska förlängas och att förlängningen denna gång ska gälla tills vidare fr.o.m. 2019. På ÄK-U:s möte i januari 2018 godkändes ett utkast till en reviderad avtalstext, vilken därefter godkändes genom skriftlig i procedur i MR-U. Ministrarna undertecknade slutligen den reviderade avtalstexten i överenskommelsen vid en ceremoni på Rosenbad i slutet av april 2018.

MR-U diskuterade också rapporten *Framtida nordiskt utbildningssamarbete - Svar på morgondagens utmaningar* om utvecklat nordiskt utbildningssamarbete. Ministrarna beslutade att be Nordiska Ministerrådets sekretariat att i dialog med ordförandeskapet utarbeta ett konkret beslutsunderlag för vidare behandling av arbetet med gruppens förslag och deras delelement,

vilka är prioriterade ministermöten och samarbetsprocesser, en gemensam utbildnings- och arbetsmarknad i Norden, en gemensam kunskapsgrund, nordiska digitala plattformar för leverans av utbildning, universitetssamarbete, innovation och forskarutbildning samt nordisk identitet och bildning. MR-U beslutade att be Nordiska Ministerrådets sekretariat att i dialog med ordförandeskapet utarbeta ett underlag, som belyser vilka implikationer Högnivågruppens förslag kan få på sektorns budget från år 2019 och framåt.

Det nordiska samarbetet inom utbildningsområdet strävar till att Norden ska kunna hävda sig på en global kunskapsmarknad. Gemensamma nordiska möten och projekt är ett instrument för att främja en fördjupad dialog och förtydliga den nordiska samhörigheten och därmed även stärka Färöarnas, Grönlands och Ålands roll och position.

Kunskap är en konkurrensfaktor för att länder ska kunna attrahera talanger och öka sin tillväxt. Högre utbildning, såsom universitet och högskolor, blir viktiga producenter av kunskap. Inom organisationen för forskning och forskarutbildning (NordForsk) går arbetet generellt ut på att finansiera forskning i Norden.

Nordiskt nätverk för vuxnas lärande (NVL) är ett stöd i arbetet med åländsk vuxenutbildning. Tyngdpunktsområden inom nätverket är vägledning, validering och distansstudier. Ett nytt nätverk som ska arbeta med kompetensutveckling för vuxenutbildare tillkom under år 2018.

Utbildnings- och kulturavdelningen har sedan hösten 2015 medverkat i en nordisk arbetsgrupp inom ramen för NVL kring temat IKT och vägledning. Gruppens arbete ska bidra till implementering av MR-U:s program *Kvalitet og relevans i uddannelse og forskning*, vilket är ett samarbete mellan NVL:s vägledningsnätverk och distansnätverk. Arbetsgruppens uppgift är att stöda en god övergång mellan utbildning och arbetsliv och lyfta fram aktuella frågor inom vägledning på Färöarna, Grönland och Åland. Arbetsgruppens uppgift är att undersöka möjligheter och mervärde av att använda nya metoder och IKT-stöd i vägledningstjänster i de tre självstyrande områdena. Gruppen har utarbetat en rapport som kommer att publiceras under våren 2019.

Landskapsregeringens utbildnings- och kulturavdelning deltog också på samma tema i Nordplus Horisontal projektet *Vägledare i samverkan* under 2016–2018 tillsammans med Centret för livslångt lärande vid Åbo akademi, Vägledningscentrum i Göteborg och Karrierveiledning i Østfold fylkeskommun. Syftet med projektet var att erbjuda kompetensutveckling och utbyta erfarenheter med nordiska kollegor inom livslång vägledning. Projektet avslutades i september 2018.

Därutöver deltar landskapsregeringens utbildnings- och kulturavdelning i ett av Nordiska rådet initierat projekt *0–24 tvärsektoriellt samarbete för utsatta barn och unga*. Projektet pågår åren 2017–2019 och syftar till att bidra till erfarenhetsutbyte och kunskap om vilka insatser olika förvaltningsnivåer och sektorer gör samt hur man kan utveckla samarbete och relevant tjänsteutbud till utsatta barn och unga. Projektet ses som ett led i ett långsiktigt mål att motverka skolavhopp, utanförskap och fattigdom.

Åland medverkar sedan november 2018 i ett annat av Nordiska rådets initiativ, *Nordic CRAFT* kring innovation, problemlösning och teknik i skolorna. Initiativet speglar flera av de kompetenser som lyfts i samband med de så kallade 21:a århundradets kompetenser. Visionen är att Norden ska vara ledande gällande IT i undervisningen i grundskolan och att Nordens grundskolelever ska vara de absolut bästa i världen i problemlösning genom teknologi, samarbete och kritiskt tänkande. Initiativet pågår till 2020.

Åland deltar också i Nordiska ministerrådets stödprogram *Nordplus*. Programmet ger skolor på alla nivåer möjlighet att söka medel för mobilitet (elev-, klass- och lärarutbyten), projekt och nätverksaktiviteter mellan de

nordiska och baltiska länderna samt självstyrande områdena Grönland, Färöarna och Åland. Syftet är att stärka och utveckla det nordisk-baltiska samarbetet på skolnivå, stöda och utveckla utbildningen för ett livslångt lärande, stärka kunskaperna i nordiska språk och främja en kulturell förståelse. Landskapsregeringen har två observatörsplatser i Nordplus programkommitté och enligt ett avtal med Nordiska ministerrådet har landskapsregeringen ansvar för att informera om programmet på Åland. År 2018 deltog åländska skolaktörer i 17 olika projekt.

2.5.10 Jämställdhet (MR-JÄM)

Under år 2018 höll ämbetsmannakommittén för jämställdhet tre möten. De nordiska ländernas, Färöarnas, Grönlands och Ålands samarbete kring jämställdhetsfrågor drivs av en gemensam vision om ett jämställt Norden. Målsättningen för det nordiska samarbetsprogrammet *Tillsammans för jämställdhet – ett starkare Norden* under 2015–2018 var bland annat att vidta åtgärder för ett effektivt jämställdhetsarbete samt att höja kunskapen om jämställdhet i Norden.

De nordiska länderna har en gemensam värdegrund men det finns också olikheter och det finns en hel del att lära av varandra och att dra nytta olika erfarenheter på jämställdhetsområdet. Det nordiska jämställdhetssamarbetet leds av de nordiska jämställdhetsministrarna som utgör ministerrådet för jämställdhet (MR-JÄM) där Åland representeras av lantrådet. MR-JÄM höll ett möte under Sveriges ordförandeskap 2018 där män och jämställdhet var ett av fokusområdena.

Det nordiska jämställdhetssamarbetet arbetar i enlighet med FN:s hållbarhetsagenda 2030 där det femte målet uppställer höga ambitioner om jämställdhet och mänskliga rättigheter.

Under år 2019 introduceras ett nytt samarbetsprogram för jämställdhet. Under år 2019 är våld mot kvinnor i fokus, likaså samhälleliga följder mot bakgrund av #MeToo-rörelsen; fokus ligger på jämställdhet på arbetsmarknaden, det vill säga obalansen mellan könen på den segregerade arbetsmarknaden och således den ekonomiska obalansen samt män, maskulinitet och jämställdhet.

Landskapsregeringen har under år 2018 prioriterat omfattande utbildnings- och kompetenshöjande insatser för att skapa en grundläggande förståelse för genus- och jämställdhetsfrågor. Under år 2018 arrangerades seminarier om pojkars/mäns hälsa/ohälsa, flickors/kvinnors hälsa/ohälsa samt orsaker till och konsekvenser av detta samt åtgärder i Norden (good practice) för att i förebyggande syfte eliminera ohälsa och öka arbetet med hälsofrämjande faktorer.

Ålands landskapsregering har under 2018 utarbetat en handlingsplan ”Nolltolerans mot våld i nära relationer” som ska bidra till att öka medvetenheten och kompetensen hos allmänheten och professionella. Handlingsplanen utgår från resultatet av kartläggningen av våld i nära relationer på Åland 2017.

Åtgärder för att förverkliga agendan för jämställdhet vidtas under 2019. Det femåriga ungdoms- och demokratiprojektet inleddes 2018 med målsättningen att ge unga kvinnor och män utökade förutsättningar och möjligheter att vara aktiva och engagerade samhällsmedborgare.

Arbetet med en ny folkhälsorapport inleds under året där flickors/kvinnors och pojkars/mäns hälsa/ohälsa kartläggs.

Under 2019 kommer kunskapsutveckling och åtgärder vidtas för att förverkliga visionen *Ett tryggt, hälsosamt, jämställt och hållbart Åland fritt från sexualiserat våld*. Syftet är att stärka och utveckla redan pågående arbete med att skapa långsiktiga förutsättningar för en trygg och jämställd vardag fri från sexualiserat våld. Fokus ligger på genusförändrande perspektiv.

Särskilt fokus ska läggas på att i olika former involvera och engagera pojkar och män i förändringsarbetet.

Landskapsregeringen konstaterar att jämställdhet eller ojämställdhet skapas där ordinarie beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas och därför ska genus- och jämställdhetsperspektivet finnas med i landskapsregeringens dagliga arbete – från förslag till genomförande och utvärdering. Annars finns en risk att jämställdhetsfrågor underordnas.

Landskapsregeringen fortsätter samarbetet med Nationellt Centrum för Kvinnofrid i Uppsala gällande kvinnofridslinjen och med Alternativ til Vold i Oslo gällande gruppverksamhet för förövare. Kartläggning och utvärdering av *Alternativ till Våld* genomfördes 2018 och under 2019 vidtas åtgärder på basen av denna kartläggning. Utbildning, kontinuerlig kompetensutveckling och handledning för berörda aktörer ingår i det nordiska samarbetet.

2.5.11 Integration

Som en reaktion på den globala flyktingkrisen togs med kort varsel ett initiativ till ett nordiskt samarbetsprogram för integration för åren 2016–2018. Integrationsarbetet i Norden har konkret underlättats av plattformen www.nordicwelfare.org/sv/integrationnorden/ som samlar information, kunskap och statistik via programmets nätverk, erfarenhet, publikationer och workshops. Åren 2016–2017 har varit en uppbyggnadsfas, medan programmet blev fullt implementerat under år 2018. Goda resultat innebär att samlingsministrarna beslutade om ett nytt program för integration (för åren 2019–2021) med målsättningen att fortsätta stärka strukturerna och effektivisera kunskaps- och erfarenhetsutbytet inom integrationsfrågorna. Det nya programmet poängterar betydelsen av det stöd som flyktingar och invandrare får av civilsamhället och frivilligorganisationerna och lyfter även insatser som underlättar flyktingars och invandrades inkludering på arbetsmarknaden. Fokus sätts också på situationen för nyanlända barn och unga, särskilt ensamkommande barn. Under Sveriges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet år 2018 fortsatte det sektoriella samarbetet. Nordiska arbetsmarknadsministrar diskuterade bland annat etablering på arbetsmarknaden för utrikes födda med särskilt fokus på kvinnor. Ministersamarbetet föreslås fortsätta vara flexibelt och planeras av ordförandeskapet.

Åland har en förhållandevis stor arbetskraftsinvandring. För att främja en etiskt hållbar företagsamhet har landskapsregeringen deltagit som observatör i ett två-årigt nordiskt projekt för att förhindra människohandel för tvångsarbete åren 2016–2018. Projektet har tagit fram nationella riktlinjer för företag och organisationer samt skraddarsydda utbildningsmoduler för olika risksektorer. Inom projektet har en handbok tagits fram och översatts till svenska. Handboken tar de mänskliga rättigheterna i beaktande och riktas till företag som kan komma i kontakt med arbetsrelaterat utnyttjande. Handboken finns under adressen https://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/reports/5Ni3Uxreh/HEUNI_Report_no.88b.pdf

Landskapsregeringen följer integrationssamarbetet på ett övergripande plan, inom ramen för de olika ministerråden samt genom representation i vissa nordiska nätverk, projekt och seminarier. Som exempel kan nämnas *Kulturrådets nordiska arbetsgrupp* som diskuterar strategier för mer inkluderande kulturpolitik eller *Nordiskt nätverk för vuxnas lärande (NVL)* som i samarbete med Ålands landskapsregering kommer att arrangera ett seminarium under temat vägledning, validering och integration i början av år 2019.

2.5.12 Digitalisering (MR-DIGITAL)

Aktuella frågor inom ministerrådet för digitalisering, MR-DIGITAL är bland annat:

- att åstadkomma en gemensam nordisk och baltisk identifieringslösning för att underlätta gränsöverskridande tjänster samt datautbyte
- att ta fram en strategi för utnyttjande av 5G
- nyttjande av artificiell intelligens

Landskapsregeringen har under året deltagit i två ministermöten samt fyra tjänstemannamöten. Ett ministermöte samt ett tjänstemannamöte har varit distansmöten.

Vid mötet den 14 maj undertecknade Åland tillsammans med övriga deltagande länder och regioner deklarationen *Artificiell intelligens i Norden-Baltikum*. Målsättningen med deklarationen är att genom det nordisk-baltiska samarbetet gynna förutsättningarna för nyttjande av artificiell intelligens.

De nordiska statsministrarna undertecknade i maj en avsiktsförklaring gällande utveckling av 5G i Norden samt uppmanade de nordiska ministrarna med ansvar för IT att ta fram en aktionsplan.

Vid ett ministermöte i augusti presenterades de nationella aktionsplanerna för 5G. Minister Asumaa informerade om de tester med 5G som genomförts på Åland och Ålands lämplighet som testområde tack vare vår egen operatör, småskalighet samt Högskolan på Åland.

MR-DIGITAL godkände i oktober en aktionsplan för 5G, i aktionsplanen nämns såväl åtgärder för att skapa förutsättningar för tester, koordinering av frekvenser och att anpassa regelverk som för användning av 5G inom olika samhällssektorer, exempelvis transportsektorn samt hälso- och sjukvård.

2.5.13 Finans (MR-FINANS)

De nordiska regeringarnas samarbete inom ekonomi- och finansområdet leds av de nordiska finansministrarna, vilka utgör ministerrådet för finans. Samarbetet lägger grunden för att främja nordiska intressen internationellt samt för en mer omfattande global och nordisk ekonomisk integration. Vid ministerrådsmötena utbyts även aktuell information om den ekonomiska situationen i respektive land och om den förda ekonomiska politiken. Därtill tas vissa gränshinderärenden och skatteavtalsfrågor upp.

Det nordiska finans- och ekonomiministermötet blev inställt under 2018 med anledning av den politiska situationen i Sverige.

Ämbetsmannakommittén för finans har främst till uppgift att förbereda ministerrådets möten och ta ställning till olika projektansökningar. Landskapsregeringens finansavdelning kommer att stärka deltagandet i det nordiska finanssamarbetets ministerråd, särskilt i frågor med koppling till gränshinder med anknytning till skattegränshanteringen, initiativ till ändringar av det nordiska dubbelbeskattningsavtalet eller ärenden initierade av Färöarna eller Grönland.

2.5.14 Fiskeri och havsliv, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS)

Inom det nordiska samarbetet har Åland under året aktivt deltagit i arbetet inom samarbetsområdet för jord- och skogsbruk, fiske och livsmedel. Landskapsregeringen har varit representerad vid två ministermöten och diskuterat frågor som digitalisering, ökat träbyggande som en klimatåtgärd, bioekonomi samt varit involverad i det nordiska samarbetets engagemang i 2018 års torka som fått stora konsekvenser för jordbruket och skogsbruket.

Landskapsregeringens veterinär deltog för första gången i arbetsgruppen för mikrobiologi, djurhälsa och djurvelfärd (NMDD) i mötet som hölls i Malmö i september 2018. Arbetsgruppen ansvarar för verksamhet och aktiviteter inom mikrobiologi, djurhälsa och djurvelfärd. Området mikrobiologi innefattar patogena mikroorganismer i foder, mat och dricksvatten, inklusive antimikrobiell resistans. Områdena för djurhälsa och djurvelfärd omfattar

produktionsdjur, inklusive odlad fisk, under djurhälsa ingår zoonoser och epizootisjukdomar samt överförbar antibiotikaresistens hos alla djurarter. Att fortsätta stärka det veterinära beredskapssamarbetet inom Norden är en prioriterad uppgift för arbetsgruppen.

Arbetsgruppens arbete ska bidra till att de nordiska livsmedelssäkerhetsmyndigheterna ska kunna arbeta så effektivt, aktuellt och harmoniserat som möjligt. Detta görs genom att överblicka situationen i Norden samt inleda samarbete och förbereda förslag till mål och aktiviteter som överensstämmer med ministerrådets prioriteringar. NMDD initierar också nätverk på relevanta områden så att de fungerar som effektiva mötesplatser och bidrar till ömsesidig informations- och erfarenhetsutbyte. FN:s globala mål för hållbar utveckling år 2030 ligger till grund för samarbetsprogrammet, och arbetsgruppen har ett särskilt ansvar inom fokusområdena *One Health*, djurhälsa, djurvelfärd och livsmedelssäkerhet. Intentionen är att landskapsregeringens veterinär ska delta i arbetsgruppens möten som hålls två gånger per år då det bedöms att det finns ett mervärde i deltagandet i utbyte av erfarenhet och kunskap från de nordiska länderna.

Landskapsregeringen kommer under 2019 att följa upp ministerrådets arbete med krisåtgärder för klimatrelaterade åtgärder i den speciella arbetsgrupp som tillsatts för ändamålet. I övrigt kommer Åland följa arbetet i ämbetsmannakommittén för jord, skog, fiske och livsmedel och det program för området som det isländska ordförandeskapet satt upp. Arbetet med det nordiska projektet Ny Nordisk Mad kommer att fortsätta under 2019 och Åland kommer fortsatt ha en åländsk referensgrupp för att förankra och dra nytta av arbetet på nordisk nivå.

2.5.15 Miljö (MR-M)

Det nordiska miljösamarbetet styrs i första hand av det nya nordiska samarbetsprogrammet för miljö och klimat 2019–2024, vars framtagande landskapsregeringen aktivt deltagit i. För landskapsregeringen är frågor kopplade till EU-bestämmelser eller planerade nya EU-bestämmelser särskilt intressanta. Det gäller exempelvis skyddet av Östersjön och avfallshantering. Arbetet utförs till stor del i nordiska arbetsgrupper där landskapsregeringen är aktiv eller i varierande grad följer med arbetet.

Under 2019–2020 kommer koordinatören i Nordiska ministerrådets hav- och kustgrupp vara stationerad vid Ålands landskapsregering. Hav- och kustgruppen arbetar med miljöfrågor kopplade till kust och hav samt med att skapa en bas för gemensamma åtgärder mot föroreningar i nordiska havs- och kustmiljöer. I det ingår även att ge stöd till framtagande av vetenskapliga underlagsmaterial. Landskapsregeringen kommer därför under året åter aktivt delta i gruppen och aktivt stöda koordinatorens arbete.

Landskapsregeringen kommer även att delta i arbetsgruppen för cirkulär ekonomi vars mål är att utveckla, samordna och evaluera nödvändiga styrmedel i arbetet med att minimera mängden avfall och att verka för hållbar konsumtion och produktion. Arbetsgruppen är en nybildad grupp som ersätter den tidigare arbetsgruppen för avfall samt arbetsgruppen för hållbar konsumtion och produktion. Landskapsregeringen kommer även att delta i arbetsgruppen för biologisk mångfald.

Miljöministrarna höll två möten under 2018 och vicelantrådet Camilla Gunell deltog i båda. Vid mötet den 13 april i Stockholm diskuterades flera frågor om klimatåtgärder, bland annat fördes en diskussion med nordiska företagsledare om företagens klimatåtgärder. Vid mötet presenterades genomlysningen av det nordiska miljösamarbetet och en diskussion fördes om innehållet i det nya sexåriga nordiska samarbetsprogrammet för miljö och klimat. Det andra mötet hölls i samband med Nordiska rådets session i Oslo den 31 oktober och då var åter flera klimatfrågor på agendan både med koppling

till havspåverkan och hållbar stadsplanering samt förberedelser för nästa klimatförhandlingsmöte.

Landskapsregeringen deltog i fyra fysiska möten och två videomöten som hölls i ämbetsmannakommittén för miljö. Vid mötena har bland annat arbetsgruppernas årsrapporter för 2017 och arbetsprogram för 2019 diskuterats och godkänts, ett nytt program om återanvändning och återvinning av textilier godkänts samt plastprogrammet setts över. Andra frågor som behandlades var åtgärder med anledning av genomlysningen av miljösektorn samt det kommande samarbetsprogrammet för 2019–2024 och organisering av underarbetsgrupper. Vid mötena diskuterades också förberedelser för och uppföljning av miljöministermöten.

För att stöda genomförandet av det nordiska miljöhandlingsprogrammet 2013–2018 har det funnits åtta arbetsgrupper. Landskapsregeringen har deltagit i ett fysiskt möte i arbetsgruppen för hållbar konsumtion och produktion. Landskapsregeringen har också följt arbetet i nordiska havgruppen och avfallsgruppen, men inte deltagit i något möte under året.

Landskapsregeringen deltog för första gången i ett möte i nordiska kemikaliegruppens undergrupp, nordiska tillsynsgruppen. Gruppens mål är att samarbeta kring och utveckla tillsynen inom kemikalieområdet genom att utbyta kunskap och erfarenheter, jämföra metoder och diskutera lagtolkning. Gruppen genomför gemensamma tillsynsprojekt och har utvecklat ett tjänstemannautbyte. Under årets möte framstod den växande internethandeln som en gemensam utmaning för samtliga deltagande organisationer.

Inom NordGen, som också arbetar under Nordiska Rådet, har Åland en nationell koordinator inom området husdjur med ansvar för den nationella strategin för Ålands del. Arbetet i NordGen handlar om bevarandet av genresurser med anknytning till bevarandet av den biologiska mångfalden.

2.5.16 Social- och hälsopolitik (MR-S)

Det nordiska samarbetet inom social- och hälsoområdet är baserat på gemensamma nordiska värderingar, som utgör fundamentet i den nordiska välfärdsmodellen.

De nordiska socialministrarna möttes i mars i Uppsala. På agendan fanns förutom en allmän uppdatering om det aktuella social- och hälsopolitiska arbetet frågor om bland annat den strategiska genomlysningen av det sociala området och en temadiskussion om hur man kan skapa mer sammanhållna vård- och omsorgsprocesser, med särskild fokus på äldre brukare och patienter. Genomlysningsrapporten *Viden som virker i praksis – Styrket nordiskt samarbete på socialområdet* har lämnats och det betyder att implementeringen av ett utvecklat nordiskt samarbete på de 14 olika temaområden som rapporten föreslår inom det sociala området kommer att påbörjas. Landskapsregeringen har bidragit med underlag till rapporten. I rapporten har man sett närmare på hur ett mera kunskapsbaserat och efterfrågeorienterat nordiskt samarbete på det sociala området kunde utvecklas. Rapporten lyfter som centrala teman för nordiskt samarbete social innovation, sociala investeringar och förebyggande åtgärder, sociala insatser med fokus på användaren och de frivilliga organisationernas roll. I enlighet med uppdraget ges förslag till utveckling av det nordiska samarbetet beträffande fokusgrupperna barn och unga, utsatta vuxna, äldre och människor med funktionsnedsättning. Rapporten berör också kort förhållandet mellan bostads- och socialpolitik, de speciella utmaningarna för glest befolkade områden samt betydelsen av internationellt samarbete såväl för inhämtande av kunskap om problem och lösningsmodeller som för spridande av erfarenheter av den nordiska välfärdsmodellen inklusive nya innovationer på det sociala området.

Tjänstemannakommittén för social- och hälsopolitik har haft tre ordinarie möten under året. Till kommitténs uppgifter hör bland annat att samordna,

behandla mandaten och följa upp verksamheten för de olika arbetsgrupperna inom sektorn.

Landskapsregeringen kommer att fortsatt medverka i det nordiska samarbetet kring funktionshinder för att stärka tillämpningen av FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen strävar till att förbättra rättigheterna för personer med funktionsnedsättning samt bidra till ett mer universellt utformat samhälle. En ny handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018–2022 har antagits med tre fokusområden: Mänskliga rättigheter, Hållbar utveckling och Fri rörlighet. FN-konventionen och målsättningarna för Agenda 2030 utgör grunden för handlingsplanen. Ett råd för nordiskt samarbete om funktionshinder har tillsatts för mandatperioden 2018–2022. Rådets arbete täcker flera olika politikområden. En viktig del är att inom gränshinderrådet främja fri rörlighet och avvärja gränshinder som drabbar personer med funktionsnedsättning.

Inom den nordiska tjänstemannagruppen för alkoholpolitiskt samarbete ger landskapsregeringens medverkan ett mervärde genom att erfarenheter av alkoholpolitiska initiativ delas och gemensamma nordiska ärenden bereds. I gruppen koordineras även inspel inom EU och internationellt. Arbetsgruppen samarbetar med tjänstemannagrupperna för narkotika- och tobakspolitiska frågor.

Landskapsregeringen har en representant i den s.k. Svalbardgruppen och har kunnat medverka i utbytet av information kring asylsökande i nordiska länder, frågor som gäller terrorhot, tillgång till kritiska läkemedel och andra beredskapsfrågor. Svalbardgruppens uppgift är att följa upp, främja och utvärdera hur det nordiska hälsoberedskapsavtalet genomförs och fungerar. År 2018 har gruppen diskuterat betydelsen av social service i kriser och arbetat med att utveckla samarbetet vid vården av brännskador. En ny webbsida är på planeringsstadiet och en arbetsgrupp är tillsatt för uppgiften.

I Nordisk Medicinalstatistisk Kommitté (Nomesko) insamlas årligen hälsostatistik från de nordiska länderna, för Ålands del över Ålands hälso- och sjukvårdspersonal. Gruppen ansvarar för publiceringen av statistiken. Arbetet i gruppen ger möjlighet för Åland att göra jämförelser med övriga Norden. Gruppen har diskuterat hur en ny hemsida ska byggas för att tillgängliggöra den statistiska informationen på bästa sätt. Både Nomeskos och Noskos (Nordiska socialstatistikkommittén) hemsidor flyttas till en annan plattform vilket ger möjlighet att vidareutveckla publikationerna.

Landskapsregeringen deltar även i den nordiska gruppen för hälsovårdspersonal (NGH), den s.k. Arjeplog-gruppen. Gruppens syfte är att främja patientsäkerhet och motverka onödiga gränshinder mellan de nordiska länderna. Under år 2018 har gruppen diskuterat processen kring upphävandet av Arjeplog-avtalet, diskuterat implementeringen av IMI-förordningen, ett informationssystem för EU:s inre marknad, samt diskuterat ett varningsregister i Norden gällande hälso- och sjukvårdspersonalens behörighetsbegränsningar. Under 2018 har gruppen följt hur EU:s yrkeskvalifikationsdirektiv 2005/36/EG har implementerats i de nordiska länderna samt om de olika ländernas krav på språkkunskaper när man anställer hälso- och sjukvårdspersonal. Landskapsregeringen har även medverkat i Nomesko/Noskos festpublikation som skribent. Jubileumsskriften publicerades i slutet av år 2018.

Ett av prioriteringsprojekten under det svenska ordförandeskapet i Nordiska Ministerrådet år 2018 var *Lösningar för vård och omsorg på distans*, 2018–2020. Syftet med projektet är att förbättra den nordiska befolkningens tillgänglighet till god vård och omsorg samt till att skapa förutsättningar för utveckling och tillväxt. Projektet ska utifrån erfarenhetsbyte i Norden identifiera best practice gällande arbetssätt och processer som kan användas för att utveckla lokala och regionala initiativ på området. Hälso- och sjukvårdsbyrån deltar i arbetet i projektgruppens styrkommitté.

Deltagandet i psykiatriarbetsgruppen och folkhälsoarenan har under året varit vilande på grund av vakant landskapsläkartjänst. Arbetet planeras dock återupptas.

2.5.17 Lagsamarbetet (MR-LAG)

Eftersom arbetet i MR-Lag främst berör frågor utanför Ålands lagstiftningsbehörighet har inga tjänstemän från Åland deltagit aktivt i arbetet. Denna ämbetsmannakommitté hör till den fasta struktur inom Nordiska ministerrådet som för närvarande utvärderas. Ett förslag finns om nedläggning av MR-LAG och att det nordiska samarbetet på området i framtiden skulle ske på informella ministermöten med bistånd av ministerrådets sekretariat.

2.5.18 Informella nordiska ministermöten

Då Nordiska ministerrådet år 2006 genomgick en reform där antalet ministerråd minskades från 18 till 11, försvann frågor från det formella nordiska samarbetet i vilka Åland har intresse och egen behörighet. Bland dessa frågor finns ministerrådet för transport samt fackområden inom kommunal förvaltning, exempelvis byggande och boende. De nordiska transport- och kommunministrarna har utanför Nordiska ministerrådets regi fortsatt sina kontakter i ett informellt samarbete. Det är landskapsregeringens uppfattning att Ålands infrastruktur- och kansliminister ska delta i dessa fackministermöten. Inför reformarbetet i Nordiska ministerrådet *Nyt Norden 3.0* föreslås att vissa strukturer reformeras. Bland annat har ett återupprättande av ministerrådet för transport och infrastruktur nämnts som en möjlig åtgärd.

Den 14-15 augusti 2018 möttes de nordiska kommunministrarna i Borgå i Finland. Kansliminister Nina Fellman representerade Åland. Huvudteman för årets möte var kommunernas digitalisering, tjänsteproduktion av nytt slag och försöksverksamhet. Världlandet för nästa års möte är Norge.

2.6 Samarbetet med Nordiska rådet

Under år 2018 innehade Norge ordförandeskapet i Nordiska rådet. Nordiska rådets 70:e session ägde rum den 30 oktober – 1 november i Oslo. Från landskapsregeringen deltog vicelantrådet Camilla Gunell som ersatte lantrådet Katrin Sjögren vid dennes möten, nordiska samarbetsministern Nina Fellman och utbildnings- och kulturminister Tony Asumaa. Vicelantrådet talade under regeringschefernas toppmöte på temat *De nordiske landes robusthed i mødet med andre landes forsøg på at påvirke vores samfund og demokratiske processer*.

Under 2019 innehar Sverige presidentskapet i Nordiska rådet. Landskapsregeringen avser att genom diskussion i Ålands delegation stötta och samordna insatser som gagnar Ålands roll i det nordiska samarbetet och sätta frågor av åländskt intresse högt upp på den nordiska dagordningen.

2.7 Norden och EU

Landskapsregeringen fortsätter att ta en aktiv del i det allt starkare samarbetet mellan det nordiska samarbetet och EU. Under senare år har implementeringen av EU-direktiv satts i fokus. Landskapsregeringen kommer som en del av gränshinderarbetet att medverka till att implementeringssamarbetet fortsätter.

Landskapsregeringen fortsätter stödja utvecklingen mot att de nordiska medlemmarna agerar gemensamt i ett tidigt skede av EU:s lagstiftningsprocesser.

3. EU

Varje år antar EU-kommissionen ett arbetsprogram som innehåller planerade åtgärder inför det kommande året. Arbetsprogrammet ger allmänheten, rådet och Europaparlamentet information om nya initiativ, gamla förslag som ska dras tillbaka och översyn över befintlig EU-lagstiftning.

Den 23 oktober 2018 presenterades år 2019 års arbetsprogram, där huvudprioriteringarna är att snabbt uppnå en överenskommelse om lagförslag som redan har lagts fram för att nå resultat med de tio politiska prioriteringarna, att anta ett begränsat antal nya initiativ för att ta itu med de kvarvarande utmaningarna, och att lägga fram ett antal initiativ för framtiden för ett EU med 27 länder för att lägga grunderna till ett starkt, enat och oberoende EU.

Årets arbetsprogram är inriktat på endast 15 nya initiativ och ytterligare 10 nya Refit-utvärderingar för att se över den befintliga lagstiftningen och se till att den fortfarande är ändamålsenlig. I arbetsprogrammet anges även de 45 pågående förslagen i den gemensamma förklaringen om lagstiftningsprioriteringar för antagande av parlamentet och rådet före EU-valet. Kommissionen vill även dra tillbaka eller upphäva 17 pågående förslag och befintlig lagstiftning. Att antalet föreslagna nya initiativ är så få beror på att kommissionen prioriterar att slutföra de redan påbörjade initiativen innan den nuvarande kommissionen byts ut efter EU-parlamentsvalet i maj 2019.

EU inverkar idag på de flesta områden och har ett omfattande regelverk som kontinuerligt uppdateras och utökas. Eftersom Åland har en i sammanhanget liten förvaltning går en stor del av resurserna åt till att genomföra det regelverk som alla EU-medlemsstater och dess lagstiftande regioner är förpliktigade att genomföra. Generellt kan sägas att speciellt två saker präglar Ålands ställning vid beredning av ny lagstiftning i EU. För det första är Ålands inflytande främst av indirekt natur och för det andra är landskapsregeringens resurser begränsade. Därför är det viktigt att det finns klara riktlinjer för vilka EU-ärenden som är viktiga för Åland. Detta kapitel återspeglar således inte den verksamhet som idag bedrivs vid landskapsregeringen när det gäller EU-relaterade frågor, utan behandlar de prioriteringar som landskapsregeringen gjort i de frågor i vilka Åland inte enbart ska lägga resurser på att genomföra befintlig EU-lagstiftning, utan försöka påverka EU:s initiativ till lagstiftning.

Utgående från kommissionens arbetsprogram har landskapsregeringen valt ut de initiativ som kommer att prioriteras inom landskapet under 2019. Alla prioriterade ärenden för 2019 är inte nya. Beredningen av en del ärenden har redan påbörjats vid EU:s institutioner, vilket innebär att även beredningen vid landskapsregeringen av dessa ärenden är påbörjad. I kapitel 3.2 finns ett avsnitt om varje prioriterat ärende. I kapitel 3.3 sammanfattas landskapsregeringens nya prioriteringar utifrån kommissionens arbetsprogram för 2019. I kapitel 3.4 beskrivs landskapsregeringens EU-arbete under det gångna året.

3.1 Landskapets möjligheter till inflytande i EU-ärenden

3.1.1 Landskapsregeringens specialsakkunniga i Bryssel

Åland har en specialsakkunnig vid Finlands ständiga representation till EU. Tjänstemannen är formellt anställd av utrikesministeriet men arbetar endast för Åland och landskapsregeringen finansierar tjänsten. Tjänstemannen bevakar ärenden under lagstiftningsprocessen som är av intresse för landskapsregeringen och förmedlar informationen till Åland samt arbetar aktivt med att föra fram Ålands positioner till EU:s institutioner redan under beredningsperioden.

Under 2018 har den specialsakkunniga fört fram landskapets positioner i en rad för Åland viktiga ärenden, t.ex. vad gäller de sektorspecifika programmen i relation till den fleråriga budgetramen för åren 2021–2027. Den specialsakkunniga har även strävat till att informera allmänheten om pågående lagstiftningsprocesser, dels genom att anordna pressfrukost för lokal media vid Ålandsbesöken och dels genom att sammanställa månatliga nyhetsbrev i kombination med regelbundna uppdateringar via sociala medier. Landskapsregeringens specialsakkunniga har även deltagit i evenemanget AlandicaDebate på Åland för att informera intresserade om EU:s plaststrategi och pågående lagstiftning inom miljöområdet.

Att skapa och upprätthålla nätverk med relevant fokus för landskapet är även det en viktig del av den specialsakkunnigas uppgifter. Ett exempel på ett sådant nätverk är den nordiska kulturkommittén (Nordic Culture Committee), där landskapsregeringens specialsakkunniga ingår. Kommittén arbetar för belysandet av nordisk kultur i Bryssel bland annat genom gemensamma nordiska kulturella aktiviteter och består av representanter ifrån Finlands ambassad, Finska kulturinstitutet, Danmarks ambassad, Danska kulturinstitutet, Färöarnas representation, Grönlands representation, Islands ambassad, Norges representation och Sveriges ambassad. Under 2018 arrangerade nätverket ett gemensamt frukostseminarium på Internationella kvinnodagen och en uppföljning planeras även för 2019.

3.1.2 Samarbete med Europaparlamentariker

Europaparlamentet har lagstiftningsmakt som omfattar en majoritet av de områden som ingår i EU:s lagstiftningsbehörighet. Parlamentet kontrollerar även EU:s budget och godkänner kommissionen. Dessutom krävs Europaparlamentets godkännande för en mängd internationella avtal som förhandlats fram av unionen, till exempel inom internationell handel.

Landskapsregeringen har under en längre tid samarbetat med flera parlamentariker och partigrupper både på politisk och tjänstemannanivå. Genom att föra en dialog med parlamentarikerna har landskapsregeringen haft möjlighet att påverka den politiska processen inom EU till förmån för landskapets intressen.

Landskapsregeringen har ett väl inarbetat nätverk och goda kontakter med Europaparlamentet, och samarbetar med såväl finländska parlamentariker som med parlamentariker från andra medlemsstater, beroende på vilka ärenden som är på agendan. Landskapsregeringen framför fortlöpande ställningstaganden i olika frågor till dessa kontakter. I samband med Europadagen 2018 ordnade landskapsregeringen i samarbete med Europainformationen en Europapolitisk temadag på Åland, där Europaparlamentarikerna Nils Torvalds och Christofer Fjellner deltog.

Landskapsregeringen ämnar under det kommande året fortsätta samarbetet med relevanta Europaparlamentariker.

3.1.3 Arbete för att påverka beslutsfattandet inom EU:s institutioner

Landskapsregeringen har möjlighet att påverka lagstiftning på EU-nivå dels genom att i dialog med Finlands regerings beredningsorgan bearbeta den nationella ståndpunkten och dels genom att i direkt dialog med EU:s institutioner föra fram landskapsregeringens ståndpunkt. Under året har landskapsregeringen bland annat arbetat aktivt för att påverka innehållet i det finländska ordförandeskapsprogrammet för hösten 2019 och det gemensamma 18-månadersprogrammet med de närliggande ordförandeskapsländerna, det så kallade ”trioprogrammet” för 2019–2020. Landskapsregeringen har fört fram sin önskan om etablerandet av en medborgarförankrad och hållbar vision för EU som en av Finlands prioriteringar. Hållbarhet och

implementeringen av FN:s hållbarhetsmål, Agenda 2030, är ett av de grundläggande värden som ingår i utkasten till programmen i skrivande stund. Landskapsregeringen har som en del i arbetet med utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland även varit aktiva på EU-nivå; dels i form av deltagande i hållbarhetsseminarier, dels genom att följa arbetet i rådets arbetsgrupp för Agenda 2030. Arbetet med att försöka påverka beslutsfattandet är en nyttig erfarenhet för landskapsregeringen och landskapsregeringen kommer även i framtiden att kunna dra nytta av det nätverk som byggts upp på hållbarhetsområdet.

Landskapsregeringen har på uppmaning av kommissionens tillsatta flerpartsplattform för uppnåendet av FN:s hållbarhetsmål under året lämnat in en beskrivning av hur Åland arbetar med implementeringen av FN:s hållbarhetsmål. Beskrivningen togs i beaktande vid utformandet av arbetsgruppens bidrag till kommissionens reflektionspapper, som släpptes den 19 december 2018.

3.1.4 Regionkommittén

Finland har nio platser i regionkommittén varav en plats enligt självstyrelselagen tillsätts av Åland. Åland har i regionkommittén bland annat möjlighet att påverka de utlåtanden som regionkommittén avger. Den kontaktskapande verksamheten med andra regioner och lokala samfund från EU-medlemsstaterna är viktig i syfte att skapa nätverk och allianser för att driva frågor som är av betydelse för Åland.

Den åländska ledamoten såväl som suppleanten deltar vid plenar- och arbetsutskottsmöten och får på det sättet goda insikter i vilka frågor som är aktuella i EU-sammanhang. Varje plenum inleds med att en kommissionär eller parlamentsledamot informerar om ett aktuellt område. Vid den efterföljande debatten har den åländska ledamoten ofta tagit tillfället i akt och informerat om på vilket sätt det aktuella ärendet eller förslaget till direktiv kan komma att få följder för Åland.

Den åländska ledamoten och suppleanten sitter i de två utskotten *Utskottet för utbildning, ungdomsfrågor, kultur och forskning* (SEDEC) och *Utskottet för medborgarskap, god förvaltningssed, institutionella frågor och yttre förbindelser* (CIVEX). Den åländska ledamoten sitter även med i den mellanregionala gruppen *Östersjöregioner*.

Den åländska ledamoten har aktivt deltagit i plenardebatterna i allmänna frågor som utvecklar regionerna.

3.1.5 Subsidiaritetsprincipen

Subsidiaritetsprincipen regleras i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. Enligt subsidiaritetsprincipen ska unionen, på de områden där unionen inte har exklusiv befogenhet, vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.

Enligt Lissabonfördraget ska alla nationella parlament få ta del av utkasten till lagstiftningsakter för att bedöma initiativens förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Enligt 9 kap. 59a § självstyrelselagen kan lagtinget i frågor som hör till landskapets behörighet delge riksdagen ett motiverat yttrande om huruvida ett utkast till lagstiftningsakt från Europeiska unionen är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Lagtingets ståndpunkt ska tillställas Europeiska unionens institutioner.

Landskapsregeringen gör i de samråds- och informationsärenden som tillställs lagtinget där ärendet anses vara av särskild vikt för Åland en bedömning av subsidiaritetsprincipen. Landskapsregeringen informerar även utan

dröjsmål lagtinget om vilka kommissionsinitiativ som diarieförs vid landskapsregeringen.

Landskapsregeringen specialsakkunniga i Bryssel fungerar som Ålands representant i Regionkommitténs expertnätverk för subsidiaritetsfrågor. I nätverket ingår tjänstemän från lagstiftande regioners parlament i Europa. Nätverket träffas ett par gånger i året för att samråda om kommissionens förslag i förhållande till subsidiaritetsprincipen.

Europeiska kommissionen publicerade den 23 oktober 2018 ett meddelande om hur man ska stärka subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i EU:s beslutsfattande. Landskapsregeringen gavs möjlighet att, med mycket kort tidsmarginal, yttra sig över regeringens E-skrivelse till riksdagen gällande kommissionens meddelande. I yttrandet framförde landskapsregeringen bl.a. att man välkomnar kommissionens förslag att föra in fler företrädare för lokala och regionala myndigheter i Refit-plattformens regeringsgrupp. Landskapsregeringen framhöll även att regionala parlament med lagstiftande befogenheter bör vad gäller de områden som faller under regionens behörighet ha möjlighet att lämna motiverade yttranden inom ramen för subsidiaritetskontrollen direkt till kommissionen.

Då Finlands regering valde att inte göra några förändringar i sin E-skrivelse begärde landskapsregeringen, med hänvisning till 59a § i självstyrelselagen för Åland, att Ålands ståndpunkt delges när Finlands ställningstaganden presenteras i EU:s institutioner.

3.1.6 Deltagande i kommissionens offentliga samråd

Kommissionen håller ofta offentliga samråd – även kallade konsultationer – med medlemsstater och andra intresserade parter innan man lägger fram ett nytt kommissionsinitiativ. Detta innebär en möjlighet för landskapet att i ett tidigt skede av EU:s lagstiftningsprocess framföra synpunkter direkt till kommissionen, vilket landskapsregeringen anser vara mycket positivt.

Landskapsregeringen har under år 2017 deltagit i ett offentligt samråd som gällde statligt stöd.

Landskapsregeringens svar på kommissionens offentliga samråd ska, liksom andra EU-ärenden, från och med förra året föras till lagtinget som samrådsärenden eller i-ärenden. Ingen promemoria ska dock skrivas. Vid samtal med lagtinget i frågan har konstaterats att om kommissionens samråd enbart är av teknisk natur behöver det inte föras till lagtinget för samråd.

Landskapsregeringen planerar fortsättningsvis att delta i kommissionens offentliga samråd till den del de berör frågor som är av intresse för Åland.

3.1.7 Landskapets deltagande i nationella beredningen av EU-ärenden

Enligt 59a § självstyrelselagen har landskapsregeringen rätt att delta i beredningen av Finlands nationella ställningstagande gällande beslut som fattas inom EU. Detta görs genom att landskapsregeringen har en representant i de flesta sektorspecifika beredningssektionerna samt i kommittén för EU-ärenden. Lantrådet har även rätt att bli hörd i EU-ministerutskottet.

Landskapsregeringen arbetar kontinuerligt i samverkan med rikets myndigheter för att ytterligare förbättra rutinerna som garanterar landskapets deltagande i den nationella beredningen av EU-ärenden.

Beredning på svenska

Då det gäller landskapets möjligheter till inflytande över beslutsfattandet inom EU är språket en central fråga, eftersom landskapsregeringen enligt nuvarande system förutsätts delta i rikets beredning av positioner. Beredningen sker exklusivt på finska, vilket är ett problem. Enligt justitieministeriets anvisningar om Ålands ställning i lagberedningen och i EU-ärenden har

landskapsregeringen rätt att få beredningssektionernas dagordningar på svenska, övrigt material översatt på begäran (åtminstone de delar som är viktiga för Åland) samt tolkning vid deltagande i beredningssektionsmöten.

Varje år tillfrågas de tjänstemän som deltar i beredningen av EU-ärenden om de upplever att de har fått det bemötande på svenska som de har rätt till enligt självstyrelselagen och justitieministeriets anvisningar. Under året har beredningssektionerna för det mesta följt anvisningarna om hur landskapsregeringens tjänstemän ska bemötas på svenska. Dock förekommer det att Åland glöms bort och översättningar som kunde ha begärts tidigare således blir senare än vad som annars hade varit fallet. De strukturella problem som uppstår vid beredningen på svenska och som landskapsregeringen redan många gånger påpekat kvarstår:

1) att det ibland saknas kunskaper hos enskilda tjänstemän i riket om Ålands språkliga rättigheter i beredningen av EU-ärenden samt att allt fler tjänstemän saknar tillräckliga kunskaper i svenska.

2) att det ofta är problem att få relevanta översättningar i tid, vilket påverkar deltagandet i den nationella beredningen. Det händer ofta att man gör en övergripande sammanfattning på svenska och inte hela texten översätts, vilket vissa gånger kan räcka till men andra gånger behövs en fullständig översättning för att få en nödvändig helhetsbild.

I och med att beredningssektionerna alltmer övergår från att ha fysiska möten till att använda sig av skriftliga förfaranden har landskapsregeringen föreslagit en uppdatering av justitieministeriets anvisningar, så att de bättre tar hänsyn till skriftliga förfaranden. Ärendet om uppdatering av anvisningarna ligger nu hos justitieministeriet.

3.2 Landskapets prioriteringar

3.2.1 Åländsk representation i Europaparlamentet

Alltsedan anslutningen till EU har landskapet fört fram krav på att Åland ska erhålla representation i Europaparlamentet.

Efter britternas folkomröstning i juni 2016 då det stod klart att en majoritet av befolkningen var för ett utträde ur EU, sände landskapsregeringen ett brev till statsrådet med anledning av eventuella förändringar i den nationella fördelningen av parlamentsplatser.¹ Landskapsregeringen framhöll i sitt ställningstagande att i det fall en omfördelning av Storbritanniens 73 parlamentsplatser i Europaparlamentet framledes blir aktuell är det av största vikt för landskapet att statsrådet beaktar tidigare fastslagna principbeslut om att medverka till att utveckla landskapets inflytande i Europaparlamentet genom att tillförsäkra Åland en plats i parlamentet.

I april 2017 påminde landskapsregeringen i ett brev till statsrådets EU-sekretariat² om statsrådets den 23.4.2009 fastslagna *Principbeslut om landskapet Ålands medverkan och inflytande i EU-ärenden* om att medverka till att utveckla Ålands inflytande i Europaparlamentet genom att tillförsäkra Åland en plats i parlamentet. Länrådet Katrin Sjögren och ansvarig minister Nina Fellman besökte även Bryssel i maj samma år och träffade bl.a ledamöter i Europaparlamentets konstitutionella utskott (AFCO) samt andra för frågan relevanta personer.

Med anledning av att rapportörerna i Europaparlamentets konstitutionella utskott (AFCO) i september 2017 lade fram ett förslag om fördelningen av platserna i Europaparlamentet, där man föreslog att 22 av de brittiska mandaten omfördelas när Storbritannien lämnar EU samt att Finland föreslås få

¹ Brev nr.73 Rk1c 2016, ÅLR 2016/7687

² Brev nr.272 Rk1a 2017, ÅLR 2016/7687

ett av dessa mandat, sände landskapsregeringen åter ett brev till statsrådet³ tre dagar efter rapportörernas förslag för att påminna om principbeslutet och statsrådets tidigare utfästelser om att följa detta.

Detta följdes av landskapsregeringens deltagande i ett möte i beredningssektionen för institutionella frågor, lantrådets hörande i EU-ministerutskottet samt ytterligare ett besök i Bryssel för minister Nina Fellman för att träffa finländska parlamentsledamöter och andra för frågan relevanta personer. I december 2017 sände landskapsregeringen ut brev⁴ till ledamöter i Europaparlamentets konstitutionella utskott (AFCO) för att be dem att stödja det ändringsförslag som lagts fram av Europaparlamentsledamöterna Goerens och Torvalds där det föreslogs att EU:s medlemsstater kan ge parlamentsplatser till regioner med lagstiftande makt. Ändringsförslaget föll dock i utskottet samt även senare i parlamentet.

Under år 2018 har landskapsregeringen fortsättningsvis varit mycket aktiv i arbetet för en åländsk parlamentsplats.

I januari antog Europaparlamentets konstitutionella utskott (AFCO) sin position om Europaparlamentets framtida sammansättning, i enlighet med rapportörernas förslag vilket innebär ett extra mandat för Finland. I februari antog Europaparlamentet sin position om parlamentets framtida sammansättning, även det i enlighet med förslaget som innebär ett extra mandat för Finland. Samma månad träffade minister Nina Fellman tidigare statsminister Matti Vanhanen för att diskutera parlamentsplatsen och lantrådet Katrin Sjögren hördes ännu en gång i EU-ministerutskottet. I mars lämnade landskapsregeringen ett yttrande till riksdagens stora utskott.⁵ I april lämnade landskapsregeringen ett yttrande till riksdagens grundlagsutskott⁶ och lantrådet Katrin Sjögren och minister Nina Fellman hördes på plats i grundlagsutskottet. I maj träffade minister Nina Fellman statssekreterare Paula Lehtomäki för att diskutera parlamentsplatsen. Senare samma månad inkom Ålands riksdagsledamot Mats Löfström med en lagmotion om att vallagen ska ändras så att Åland utgör en egen valkrets i valet till Europaparlamentet. I juni beslutade Ålands lagting att väcka ett initiativ i enlighet med självstyrelsens 22 § i ett ärende som hör till rikets lagstiftningsbehörighet, för att få en ändring av vallagen så att Åland utgör en egen valkrets i valet till Europaparlamentet. Den 28 juni fattade Europeiska rådet beslut om Europaparlamentets sammansättning. Beslutet var i enlighet med förslaget vilket innebär att Finland får ett extra mandat fr.o.m. parlamentets valperiod 2019–2024. I oktober hördes lantrådet Katrin Sjögren och minister Nina Fellman på plats i EU-ministerutskottet och talade för att det extra mandat som det nu stod klart att Finland tilldelas ska tillfalla Åland. Dagen efter hörandet avslöjade finländska medier att flera riksdagsgrupper tagit ställning i frågan och att en majoritet av riksdagen kommer att säga nej till en åländsk parlamentsplats. Riksdagen ska formellt ännu behandla lagtingets och riksdagsledamot Mats Löfströms initiativ om en egen valkrets för Åland.

3.2.2 Statligt stöd

Landskapsregeringen har alltsedan medlemskapet i EU fortlöpande utfärdat olika stöd och stödordningar. Landskapsregeringen följer även den juridiska utvecklingen på området inom unionen. Syftet med denna verksamhet är att säkerställa att stöd i landskapet är förenliga med unionens regler rörande statligt stöd.

Europeiska unionens regelverk om statligt stöd är i ständig förändring och landskapsregeringen deltar aktivt i de flesta av kommissionens offentliga

³ Brev nr.604 Rk1a 2017, ÅLR 2016/7687

⁴ Brev nr.829 Rk1a 2017, ÅLR 2016/7687

⁵ Brev nr. 169 Rk1a 2018, ÅLR 2018/2058

⁶ Brev nr. 239 Rk1a 2018, ÅLR 2018/2485

samråd om statligt stöd. Landskapsregeringen bereder sina egna notifieringar (anmälningar till EU-kommissionen) av statligt stöd och rapporterar kontinuerligt in statistik till EU-kommissionen via Helsingfors.

Landskapsregeringen deltar även i det nätverk för EU-regler om statligt stöd, som arbets- och näringsministeriet tillsatte år 2014. Landskapsregeringen har två representanter i nätverket.

Landskapsregeringen har under året deltagit i det nordiska statsstödsnätverkets möte som hölls i Helsingfors i maj och har dessutom stått värd för det svenska statsstödsnätverkets möte som hölls i Mariehamn i augusti.

Det kan noteras att beredningen av statsstödsärenden vid landskapsregeringen fortsättningsvis kräver stora resurser.

3.2.3 Sammanhållningspolitiken

Lagstiftningspaket för sammanhållningspolitiken 2021–2027

Den 2 maj 2018 antog kommissionen ett förslag om nästa fleråriga budgetram för perioden 2021–2027, som bl.a. innehöll övergripande förslag för olika politikområden och då även för sammanhållningspolitiken. Konkreta förordningsförslag presenterades den 29 maj 2018. Kommissionen föreslår ett grundläggande regelverk för sju EU-fonder med delad förvaltning: Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), Sammanhållningsfonden (CF), Europeiska socialfonden+ (ESF+), Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF), Asyl- och migrationsfonden (Amif), Fonden för inre säkerhet (ISF) samt Instrumentet för gränsförvaltning och visering (BMVI). Till skillnad från innevarande programperiod är inte Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling en del av förordningen om gemensamma bestämmelser. Däremot har den gemensamma förordningen utvidgats till att även innefatta asyl- och migrationsfonden, fonden för inre säkerhet samt Instrumentet för gränsförvaltning och visering.

Budgeten för sammanhållningspolitiken föreslås uppgå till ca 330 miljarder euro för perioden i 2018 års priser. Kommissionen presenterar det som en minskning på cirka sju procent. Finland beräknas få en ökad tilldelning om 5 % från nuvarande programperiod. Fördelningen av medel till medlemsstaterna baseras i huvudsak på BNP per capita som tidigare perioder men innehåller även några nya kriterier såsom t.ex. klimatförändringar och mottagande och integrering av migranter. Kommissionen föreslår även flera skyddsnät och tak för att undvika alltför stora ändringar i tilldelningen till medlemsländerna. Ett av dessa tak är att rikare medlemsstater inte kan få mer medel än under innevarande programperiod.

Från elva tematiska mål för perioden 2014–2020 ska den nya sammanhållningspolitiken minskas till fem tematiska mål:

- 1) Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling
- 2) Ett grönare och koldioxidsnålare Europa
- 3) Ett mer sammanlänkat Europa genom förbättrad mobilitet och regional IKT-konnektivitet
- 4) Ett mer socialt Europa genom den europeiska pelaren för sociala rättigheter
- 5) Ett Europa närmare medborgarna genom hållbar och integrerad utveckling av stads-, landsbygds- och kustområden och lokala initiativ

När det gäller genomförandefrågorna skärps kraven på nationell medfinansiering och kommissionen har föreslagit en maximal finansiering från unionen på 40 % för mer utvecklade regioner. Nuvarande förhandsvillkor som används i innevarande programperiod 2014–2020 ersätts med förutsättningar. Dessa är färre och mer fokuserade på målen för den berörda fonden och – i motsats till perioden 2014–2020 – övervakas och tillämpas under hela perioden. Synergier mellan olika EU-instrument kommer att uppmuntras och

likhet med nuvarande programperiod föreslås en så kallad partnerskapsöverenskommelse för varje medlemsland.

Särskilda mål för regionalfonden, ERUF:

PO1 Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling

- förbättra forsknings- och innovationskapaciteten och användningen av avancerad teknik
- säkra nyttan av digitaliseringen för invånare, företag och myndigheter
- förbättra de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft
- utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap

PO2 Ett grönare och koldioxidsnålare Europa

- främja energieffektivisering och förnybar energi
- utveckla smarta energisystem, smarta nät och smart lagring på lokal nivå
- främja anpassning, riskförebyggande och motståndskraft mot katastrofer i samband med klimatförändringen
- främja en hållbar vattenförvaltning
- främja övergången till en cirkulär ekonomi
- främja biologisk mångfald, grön infrastruktur i stadsmiljö samt minska föroreningar

PO3 Ett sammanlänkat Europa genom förbättrad mobilitet och tillgänglighet

- förbättra digital tillgänglighet
- utveckla ett hållbart, klimattåligt, intelligent, säkert och intermodalt TEN-T
- utveckla hållbar, klimattålig, intelligent och intermodal nationell, regional och lokal mobilitet, inklusive förbättrad tillgång till TEN-T samt gränsöverskridande mobilitet
- främja hållbar multimodal mobilitet i städerna

PO4 Ett mer socialt Europa genom den europeiska pelaren för sociala rättigheter

- effektivisera arbetsmarknaderna och förbättra tillgången till sysselsättning av god kvalitet genom att utveckla social innovation och social infrastruktur
- förbättra tillgången till tjänster av god kvalitet för alla inom utbildning och livslångt lärande genom att utveckla infrastruktur
- förbättra den socioekonomiska integrationen av marginaliserade grupper, migranter och missgynnade grupper, genom integrerade åtgärder, bl.a. bostäder och sociala tjänster
- säkerställa lika tillgång till hälso- och sjukvård genom att utveckla infrastruktur

Merparten (65–85 procent) av resurserna ska koncentreras till de två första målen. Fortsatt fokus på att enbart ge ekonomiskt stöd till små och medelstora företag medan större företag endast stöds indirekt genom ett stärkt företagsklimat.

Socialfonden, ESF +

ESF+ är resultatet av en sammanslagning av de befintliga insatserna Europeiska socialfonden (ESF), sysselsättningsinitiativet för unga, Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt, programmet för sysselsättning och social innovation och EU:s folkhälsoprogram. Detta är ett viktigt steg för att rationalisera och förenkla de gällande reglerna för alla fonder och öka synergierna mellan de olika delarna av fonden för starkare genomslag. För perioden 2021–2027 föreslår kommissionen att 101,2 miljarder euro (löpande priser) anslås från EU-budgeten till ESF+. Det innebär att ESF+ får en högre andel av de sammanhållningspolitiska medlen, från dagens 23 % av strukturfonderna till 27 %.

Minst 25 % av fonden ska gå till att främja social inkludering och minst 4 % till att bekämpa materiell fattigdom, som en fortsättning på dagens verksamhet inom Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt. Dessutom ska de EU-länder som har en andel unga som varken arbetar eller studerar över genomsnittet i EU 2019 lägga minst 10 % av medlen för delad förvaltning inom ESF+ till att stödja ungdomssysselsättningen.

Tidtabell och fortsatt arbete

Kommissionen vill se en snabb förhandling om budgeten med en överenskommelse under år 2019. Förhandlingarna väntas avslutas år 2020.

Landskapsregeringen följer med och bevakar arbetet med förordningarna. Inledande diskussioner har förts med arbets- och näringsministeriet gällande programarbetet. Under våren 2019 kommer kommissionen att lämna en s.k. landrapport innefattande de områden respektive medlemsstat bör fokusera på. Inför denna rapport har landskapsregeringen lämnat underliggande statistik. Under år 2019 kommer landskapsregeringens interna arbete med programarbetet att intensifieras. I likhet med tidigare perioder kommer arbetet att ske i samråd med relevanta parter.

3.2.4 Europa 2020 ur ett utbildnings- och kulturperspektiv

EU-arbetet med frågor som rör utbildning, ungdom, kultur och idrott spelar en central roll för att nå EU:s strategiska mål om att bli världens mest konkurrenskraftiga och kunskapsbaserade ekonomi. Varje medlemsstat ansvarar för sin egen utbildnings- och ungdomspolitik, medan unionen främjar samarbetet mellan medlemsstaterna.

Europa 2020 är EU:s gemensamma tillväxt- och sysselsättningsstrategi där målen är smart och hållbar tillväxt för alla med hög sysselsättning, produktivitet och social sammanhållning. I strategin ingår tre prioriteringar: Smart tillväxt – utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation, Hållbar tillväxt – främja resurseffektivare, grönare och konkurrenskraftigare ekonomi och Tillväxt för alla – stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och social och territoriell sammanhållning. Sett ur ett utbildningsperspektiv stärker prioriteringarna i Europa 2020-strategin varandra och är en förutsättning för en progressiv utveckling och forskning inom utbildnings- och kulturområdet på Åland.

Det europeiska utbildningssamarbetet har som mål att förbättra kvalitet och effektivitet i utbildningen, främja livslångt lärande, jämställdhet, social gemenskap, aktivt medborgarskap och rörlighet mellan länderna och allmänt stöda kreativitet, innovationer och företagsamhet. De europeiska ramverken som rör digital kompetens både för utbildare och medborgare, DigComp samt DigCompEdu, ligger bl.a. som grund för Ålands IT-strategi för undervisningssektorn 2018–2020. Utbildningssamarbetet främjas också genom finansiella stödformer och program, bl.a. Erasmus+. Ett kontinuerligt informationsarbete sker för att uppmärksamma skolor och organisationer om de stödmöjligheter Erasmus+ programmet erbjuder.

För att främja rörligheten och förenkla för EU-medborgare att studera och söka jobb i de andra medlemsstaterna har redskap skapats för överföring av examina och kompetenser för studier och arbete. Ett europeiskt system för jämförelse av studieprestationer och erkännande av högskolestudier som fullgjorts utomlands (ECTS) tillämpas i bedömningen i Högskolan på Åland och ett system för meritöverföring inom yrkesutbildningen (ECVET) om-sätts i bedömningen inom yrkesutbildningen från och med hösten 2016. I samråd med berörda nationella och nordiska utbildningsmyndigheter avser landskapsregeringen framöver följa arbetet med att utifrån ett gemensamt europeiskt ramverk för kvalifikationer (EQF) skapa nationella ramverk (NQF) för erkännande av studier och yrken.

3.2.5 Mediepolitik och upphovsrätt

EU:s intensifierade arbete sedan 2015 med upphovsrätten verkade inledningsvis lovande. År 2016 presenterade kommissionen ett förslag till förordning för att förbättra möjligheterna till gränsöverskridande distribution av radio- och tv-program inom EU. Förslaget är en del av kommissionens översyn av upphovsrätten, inom ramen för strategin för en digital inre marknad i Europa.

Förhoppningen från åländsk sida var att frågan om åländsk tillgång till utbudet över internet från Sverige kunde lösas genom en EU-förordning. Landskapsregeringen har bevakat arbetet och försökt påverka lagstiftningsprocessen genom utlåtanden dels till EU och dels till Finlands regering och riksdag. Landskapsregeringen har också samverkat med Undervisnings- och kulturministeriet i dessa frågor.

Kommissionens idé har ursprungligen varit att ungefär samma innehåll som kan ses gränsöverskridande på linjär TV också ska kunna ses på nätet. Landskapsregeringen konstaterar att resultatet av förhandlingarna inte verkar lovande för Ålands del. Europaparlamentet beslöt i december 2017 att vida-resändning enbart ska omfatta kabel- eller IPTV. Arbetet med upphovsrätten ska resultera i en förordning som sannolikt endast kommer att omfatta nyheter och aktuella händelser, vilket är en stor begränsning jämfört med kommissionens ursprungsförslag. Rådet har antagit en position som är snarlik parlamentets. Slutligt beslut om förordningen torde fattas under 2019.

Det fortsatta arbetet för en fullständig tillgång till SVT Play kommer nu att ske med finländska och svenska aktörer.

3.2.6 Konsoliderad bolagsskattebas

Landskapsregeringen fortsätter att följa med behandlingen av förslagen om en gemensam bolagsskattebas COM(2016) 685 och en gemensam konsoliderad bolagsskattebas COM(2016) 683. Syftet med förslagen är att uppnå en tillväxtfrämjande, rättvis och transparent företagsbeskattning i EU.

I förslaget till gemensam bolagsskattebas har den gemensamma skattebasen gjorts obligatorisk för företag som dels är av en viss storlek och dels uppfyller vissa andra krav; för övriga företag som endast uppfyller vissa krav är det frivilligt att tillämpa den gemensamma skattebasen.

Förslaget om den gemensamma konsoliderade bolagsskattebasen syftar till att den konsoliderade bolagsskattebasen ska vara ett verktyg för att tilldela inkomster till den plats där värdet skapas, med hjälp av en formel som bygger på tre viktade faktorer, dvs. tillgångar, arbetskraft och försäljning.

När det gäller dessa två förslag om en gemensam bolagsskattebas och en gemensam konsoliderad bolagsskattebas, stöder landskapsregeringen inte förslagen, eftersom förslagen, enligt den utredning som presenterats, kommer att påverka samfundsskatten i negativ riktning. Eftersom de beräkningar och utredningar som har gjorts om förslagets effekter och verkningar på ekonomin och skatteintäkterna är osäkra, anser landskapsregeringen att det

borde föreligga ett säkrare underlag om förslagets effekter och verkningar innan förslagen antas. När det gäller fördelningsnycklarna i förslaget till gemensam konsoliderad bolagsskattebas har det konstaterats att ingen av fördelningsnycklarna har varit av sådan art att de kunnat antas bredda Finlands skattebas. Förslagen har även ifrågasatts i förhållande till subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen och det har även ifrågasatts om nyttan med förslagen verkligen kan uppnås. Om ett förslag om en gemensam bolagsskattebas antas skulle alltså Ålands lagstiftningsbehörighet inom skatteområdet inskränkas eftersom behörighet till viss del inom det direkta beskattningsområdet i så fall överförs på unionen. Den tekniska konsekvensen av detta är att Åland till viss del förlorar möjligheten att påverka fördelningen av beskattningen och beräkningen av samfunds beskattningsbara inkomst, såsom vilka avdrag som får göras i beskattningen.

Rent generellt ställer sig landskapsregeringen positiv till målen att minska dubbelbeskattningen av företag, underlätta gränsöverskridande verksamhet för företag, motverka skatteflykt och aggressiv skatteplanering. Landskapsregeringen följer fortsatt arbetet vid EU:s institutioner, med syfte att bevaka Ålands intressen.

3.2.7 Ändring av mervärdesbeskattningen

Förslag om ändringar inom mervärdesbeskattningen har getts i slutet av år 2017, bland annat förslag till ändring av direktiv 2006/112/EG för harmonisering och förenkling av vissa regler i mervärdesskattesystemet och om införande av ett slutgiltigt system för beskattning av handel mellan medlemsstaterna, ändring av genomförandeförordning (EU) nr 282/2011 vad gäller vissa undantag från skatteplikt för gemenskapsinterna transaktioner och förslag om ändring av förordning (EU) nr 904/2010 avseende den certifierade beskattningsbara personen. Därtill har getts ett meddelande om uppföljning av handlingsplanen för mervärdesskatt, mot ett gemensamt mervärdesskatteområde i EU.

I det slutgiltiga mervärdesskattesystem som föreslås, beskattas leveranser från en medlemsstat till en annan på samma sätt som leveranser inom en medlemsstat. Detta innebär att leverantören (säljaren) av en leverans mellan företag ska betala moms till destinationsstaten enligt dess skattesatser och övriga momsregler. Tanken är att säkerställa en enhetlig skattebehandling i hela produktions- och distributionskedjan. Dagens särskilda system med en enda kontaktpunkt i skatteförfarandet för elektroniska tjänster utökas till att omfatta övrig gränsöverskridande handel. Då behöver företagen bara registrera sig i den medlemsstat där de är etablerade och kan uppfylla sin deklarations- och betalningsskyldighet via en enda nätportal. Det nya systemet möjliggör även avdrag för moms på inköp. Den identifierande medlemsstaten redovisar momsen till destinationsstaten. Tanken är att förenkla moms-uppbörden ur företagens synvinkel och skapa ett mer robust uppbördssystem för medlemsstaterna. Reglerna förenklas även på så sätt att leverantörerna tillåts utforma fakturorna enligt etableringsstatens regler. Företagen behöver inte längre göra sammandragsdeklarationer för gränsöverskridande transaktioner.

Landskapsregeringen prioriterar fortsättningsvis att följa utvecklingen kring mervärdesbeskattningen med fokus på hur det åländska skatteundantaget och handeln till och från Åland påverkas. Finansavdelningen har i budget 2019 begärt medel för att förstärka avdelningen med en skattejurist bland annat för att förstärka möjligheterna att jobba proaktivt med skattefrågorna.

3.2.8 Jordbruk

Under 2019 kommer beredningen av regelverken för den gemensamma jordbrukspolitiken att fortsätta inom EU:s institutioner. Arbetet med de nya

förordningarna för perioden 2021–2027 bereds parallellt med att arbetet med att utforma nya åtgärder i medlemsstaterna inleds. Landskapsregeringen kommer att följa arbetet med de nya förordningarna aktivt liksom arbetet med den fleråriga EU-budgeten som utgör grunden för finansieringen för den gemensamma jordbrukspolitiken. De nya förordningarnas förslag om förnyad struktur med en för medlemsstaten gemensam CAP-strategiplan är utmanade ur ett självstyrelsejuridiskt perspektiv då Finland och Åland ska komma överens om en gemensam plattform utifrån vilken parterna ska genomföra åtgärder inom sina respektive behörighetsområden.

Rådet har också antagit en ny förordning reglerande den ekologiska produktionen som kommer att träda i kraft år 2021. Inom EU:s institutioner har nu arbetet inletts med att ta fram tillämpningsförfordningar till ekoförordningen, vilket är ett arbete som är angeläget för Åland med tanke på den omfattande ekologiska produktionen inom det åländska lantbruket och som därför följs.

3.2.9 Fiske

EU:s regelverk för fiskerikontroll

I kommissionens arbetsprogram ingår en revidering av EU:s fiskerikontrollsystem. Förslaget syftar till att göra systemet mer effektivt och att försäkra överensstämmelse med unionens gemensamma fiskeripolitik. Detta arbete inleddes under 2018 och framskrider långsamt. Landskapsregeringen har aktivt följt arbetet och även lämnat preliminära synpunkter rörande förslaget. Landskapsregeringen konstaterar att förslaget innebär utökad kontroll och övervakning även av det småskaliga kustfisket (fartyg under 12 meter). Landskapsregeringen har bland annat lyft fram att det spårningssystem samt den elektroniska rapporteringsskyldighet som föreslås införas även för dessa fartyg inte är behövligt i kontrollsyfte och inte försvarbart med tanke på fiskets småskalighet. Generellt är de kontrollåtgärder som föreslås överdimensionerade. Landskapsregeringens utgångspunkt i detta sammanhang är att arbeta för att minska den administrativa bördan både för näringsutövare och förvaltning liksom för att säkerställa att kommissionens förslag är i enlighet med principen för proportionalitet samt att olika regioners olika behov beaktas.

Europeiska havs- och fiskerifonden 2021–2027

Under 2018 gavs ett förslag till nytt regelverk för Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) för perioden 2021–2027.

Enligt förslaget innehåller fonden fyra prioriteringar:

- 1) Främja hållbart fiske och bevarande av marina biologiska resurser
- 2) bidra till tryggad livsmedelsförsörjning i unionen genom vattenbruk och marknader som präglas av konkurrenskraft och hållbarhet
- 3) göra det möjligt för en hållbar blå ekonomi att växa och främja välmående kustsamhällen
- 4) stärka den internationella världshavsförvaltningen och möjliggöra trygga, säkra, rena och hållbart förvaltrade hav och oceaner.

För dessa prioriteringar fastställs inga fördefinierade åtgärder utan endast en beskrivning av stödområden under respektive prioritering, vilket syftar till att ge möjlighet till ett flexibelt genomförande av programmet. Beträffande yrkesfisket nämns särskilt det småskaliga kustfiskets betydelse för försörjning och kulturarv i många kustsamhällen, varför man föreslår särskilda förhållningsåtgärder för detta fiske.

Vad gäller vattenbruk och förädling föreslås att möjligheten till direkt stöd inte ska finnas kvar utan att dessa sektorer endast ska kunna stödjas via finansieringsinstrument som t ex lån och garantier. Under behandlingen i Europeiska rådet har det dock framkommit att många medlemsländer inte stöder detta, varför det kan komma att ändras.

Liksom under tidigare programperiod medger fondförslaget endast ett operativt program per medlemsland, vilket innebär att landskapsregeringens programgenomförande måste samordnas med rikets program. Finlands andel av EHFF-medlen förväntas minska med ca 3 % vilket innebär att landskapsregeringens andel av medlen troligen minskar på motsvarande sätt. Landskapsregeringen kommer under 2019 att inleda arbetet med att utforma ett program för perioden 2021–2027. I detta arbete kommer berörda aktörer att involveras i ett partnerskap på liknande sätt som under nuvarande programperiod.

3.2.10 Jakt- och viltvård

Kommissionen har inlett förnyelsen av tolkningsvägledningarna för naturdirektiven genom att påbörja en uppdatering av vägledningen om reglerna för artskydd i habitatdirektivet. Under 2019 kommer också *Key concepts document on the period of reproduction and pre-nuptial migration of huntable bird species in the EU*, vilket definierar tider för häckning och återvändande till häckningsområden för jaktbara fåglar inom EU, att uppdateras. Detta arbete kan få konsekvenser för till exempel undantagsmöjligheterna i direktiven.

Från och med den 2 februari 2019 ingår mårddunden i kommissionens förteckning över invasiva arter av unionsbetydelse vilket innebär att regelverket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter ska tillämpas. Detta innebär att åtgärder måste vidtas för att minimera effekterna på biologisk mångfald och att det bland annat är förbjudet att hålla mårddund i fångenskap, transportera eller släppa ut mårddundar i miljön.

Kommissionen meddelade den 8 mars 2018 att det pågående överträdelseärendet gällande vårjakt på guding hänvisas till EU-domstolen för avgörande.

3.2.11 Miljö

Landskapsregeringen fortsätter att följa med behandlingen av kommissionens förslag COM(2018) 340 gällande Europaparlamentets och rådets direktiv om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön. Landskapsregeringen skickade ärendet på samråd till lagtinget och därefter skickades landskapsregeringens slutliga ställningstagande till miljöministeriet. Landskapsregeringen är positiv till förslaget. Även kommissionsförslaget COM(2018) 33 gällande Europaparlamentets och rådets direktiv om mottagningsanordningar i hamn för avlämning av avfall från fartyg, om upphävande av direktiv 2000/59/EG och ändring av direktiv 2009/16/EG och direktiv 2010/65/EU fortsätter landskapsregeringen att följa. Landskapsregeringen skickade sitt ställningstagande till kommunikationsministeriet och som ett informationsärende till lagtinget. Landskapsregeringen är positiv till förslaget.

Ur kommissionens arbetsprogram för 2019 med refitinitiativ är de om kontroll av ändamålsenligheten av vattendirektivet och översvämningdirektivet samt utvärderingen av direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse av intresse för landskapsregeringen, så är även det om kontroll av ändamålsenligheten av luftkvalitetsdirektiven. På basen av det konkreta innehållet i förslagen kommer landskapsregeringen att för varje förslag göra en bedömning på vilket sätt landskapsregeringen ska bevaka behandlingen av förslaget.

3.2.12 EU och Agenda 2030

Landskapsregeringen har under 2018 fördjupat dialogen med EU:s institutioner gällande EU:s genomförande av FN:s Agenda 2030. Vid ett flertal

tillfällen har Ålands utvecklings- och hållbarhetsarbete presenterats. I maj 2018 var landskapsregeringen inbjuden som talare vid seminariet *Sustainability in Europe* för att presentera landskapets arbete med att integrera utvecklings- och hållbarhetsagendans sju strategiska utvecklingsmål i landskapets budgetprocesser. EU-kommissionär Jyrki Katainen var en av övriga talare vid seminariet.

Inom ramen för rådets arbetsgrupp för Agenda 2030 respektive regionkommittén har landskapsregeringen under 2018 följt kommissionens förberedande arbete med dess reflektionspapper angående Agenda 2030. På uppmaning av kommissionens tillsatta flerpartsplattform för uppnåendet av FN:s hållbarhetsmål har landskapsregeringen även lämnat in en beskrivning av hur Åland arbetar med implementeringen av FN:s hållbarhetsmål. Beskrivningen togs i beaktande vid utformandet av arbetsgruppens bidrag till kommissionens reflektionspapper, vilket avses publiceras i inledningen av 2019 och stärker ut vägen för EU:s kommande hållbarhetsarbete.

Kommissionens tillsatta flerpartsplattform för uppnåendet av FN:s hållbarhetsmål anser att en heltäckande Agenda 2030-strategi på EU-nivå som omfattar alla EU:s verksamhetsområden behövs. Strategin ska ha både kort- och långsiktiga mål som följs upp regelbundet. Plattformen anser att kommissionens ordförande bör leda arbetet med EU:s implementering av Agenda 2030 och rapportera om utvecklingen i det årliga talet om tillståndet i unionen. För det tredje anser plattformen att EU:s finanser, såsom långtidsbudgeten, bör integreras i implementeringen. Landskapsregeringen stöder plattformens rekommendationer.

3.2.13 Energi

EU har en tydlig ram för energi- och klimatpolitiken till 2020 och framöver. En viktig målsättning är att alla energikonsumenter ska ha tillgång till en fullt integrerad energimarknad och den säkerhet som energiförbindelser till andra medlemsstater medför. Strävan fortsätter att genomföra en integrerad inre energimarknad. Energieffektivitet är ett av de mest kostnadseffektiva sätten att trygga energiförsörjningen och minska utsläppen av växthusgaser och andra föroreningar.

Upprättande av en informationspunkt gällande aktuella grävprojekt har genomförts. Grunden är sambyggnadsdirektivet 2014/61/EU som innebär att bredbandsaktörer enligt lag tilldelas rätt att under vissa förhållanden ingå och dela infrastruktur med andra aktörer. Syftet med lagen är att samordna och dela på resurser och därmed underlätta utbyggnaden av digital kommunikation.

Under 2019 fortsätter arbetet med implementeringen om ansvarsfördelning för sektorer utanför systemet för handel med utsläppsrätter, t.ex. byggnader, jordbruk och koldioxidsnåla transporter. För att påskynda energiövergången kommer EU-kommissionen också föreslå en ny utformning av energimarknaden vilken gör att målet på 15 % sammankoppling av elnätet senast år 2030 kan uppnås.

3.2.14 Jämställdhet

Ett av Lissabonfördragets grundläggande mål är jämställdhet mellan kvinnor och män. Jämställdhetsåtgärder på EU-nivå utgörs av vidareutveckling av lagstiftning, jämställdhetsintegrering som strategi för att uppnå målsättningar samt särskilda åtgärder för att främja jämställdhet.

Kommissionens dokument *Strategic engagement for gender equality 2016–2019* ska ses som en uppföljning och förlängning av jämställdhetsstrategin för åren 2010–2015. Strategins fokusområden är ekonomisk självständighet, lika lön för likvärdigt arbete, jämställdhet i beslutsfattande, nolltolerans för könsrelaterat våld samt främjande av jämställdhet utanför EU. Fram

till 2020 betonas förverkligandet av kvinnors och flickors mänskliga rättigheter, vilket utgör mål fem för hållbar utveckling, *att uppnå jämställdhet för att alla kvinnor och flickor ska få större makt över sitt liv.*

Jämställdhet är per definition social hållbarhet och det åländska arbetet med att förverkliga den åländska utvecklings- och hållbarhetsagendans strategiska utvecklingsmål 1 *Välmående människor vars inneboende resurser växer* och mål 2 *Alla känner tillit och har verkliga möjligheter att vara delaktiga i samhället* är en del av arbetet med att förverkliga kommissionens strategier och planer på jämställdhetsområdet. Det åländska jämställdhetsarbetet kan användas som plattform för att dela och inhämta kunskap och erfarenheter gällande centrala EU-program och satsningar på jämställdhetsområdet. Jämställdhet skapas där ordinarie beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas. Därför måste jämställdhetsperspektivet finnas med i det dagliga arbetet. Detta kräver tillgång till grundläggande fakta det vill säga statistik indelad enligt kön. Statistiken speglar skillnader och likheter och ger förutsättningar att upptäcka mönster och normer för flickor och pojkar, kvinnor och män.

Jämställdhetsbilagan till landskapets budget 2019 *Kvinnor och män i samhälle och arbetsliv, förändringar under 2010-talet* utgör ett bra underlag för beslut. Stereotypa föreställningar och individuella uppfattningar kan uppfattas som sanning om de inte ersätts med statistik och fakta. Detta är åttonde gången som en särskild genus- och jämställdhetsanalys av olika politikområden finns som bilaga till landskapets budget.

För att utveckla och systematisera arbetet med jämställdhet och för att skapa tydlighet har en agenda för jämställdhet utarbetats år 2018. Syftet med agendan för jämställdhet är att skapa en helhetssyn och en viljeriktning för att tydligt styra upp arbetet i en riktning som lever upp till åtaganden i olika styrdokument, lagar och konventioner för att bygga ett långsiktigt och dynamiskt samhälle på Åland i enlighet med hållbarhetsprinciperna. Vidare har landskapsregeringen utarbetat en handlingsplan i enlighet med målsättningen *nolltolerans mot våld i nära relationer*. Regeringen börjar under år 2019 verkställa handlingsplanen som fokuserar på fyra övergripande områden. Kunskap om olika aspekter av genus- och jämställdhet har erbjudits olika målgrupper i form av konferenser, seminarier och workshops.

3.2.15 Integration

Ett av EU-kommissionens prioriterade områden i arbetsprogrammet för år 2019 är migrationspolitik. Kommissionens agenda för migration innehåller politiska åtgärder som syftar till att säkra vägarna in till EU samt förebygga människohandel och irreguljär migration. En del av åtgärderna är att utveckla smarta gränser och finansiera stärkta sök- och räddningsinsatser. Andra är att ge direkta stöd och humanitära bistånd, samt utveckla och stärka samarbetet med grannländer och nyckelländer utanför EU. Kommissionen vill generellt stärka det gemensamma skyddet av de yttre gränserna genom en europeisk gräns- och kustbevakning. Till år 2020 planeras en stående styrka av 10 000 EU-gränsbevakningstjänstemän med stärkta befogenheter vad gäller återvändande och med sikte på att verka mer allmänt även i partnerländer utanför EU. Driftskompatibiliteten och moderniseringar av det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister, Eurodac (databas över fingeravtryck) är på agendan för att säkerställa EU:s informationssystem för säkerhet, migration och gränsförvaltning.

För en effektiv, rättvis och human asyl- och återvändandepolitik färdigställer kommissionen framtagandet av gemensamma EU-regler, bland annat genom att utveckla ett hållbarare system för vidarebosättning, fördelning av asylansökningar mellan medlemsländerna samt en harmonisering av återvändandepolitiken. För att stärka den operativa kapaciteten hos den nya

europiska asylbyrån är det nödvändigt att gå vidare med reformen av Dublinsystemet och förordningen om asylförfaranden.

EU lyfter också frågan om hur regionen ska förbli en attraktiv destination för migranter då behovet av inflyttning fortfarande är stort med en minskad befolkning. EU arbetar t.ex. genom att se över systemet med blått kort, med syfte att underlätta för högkvalificerade tredjelandsmedborgare att komma till EU. I övrigt ses systemet för migranter att överföra pengar till sina hemländer över för att underlätta processen. Ovanstående åtgärder faller samtliga in under riksbehörighet, men är intressanta för landskapsregeringen att bevaka.

I slutet av år 2016 antog lagtinget en blankettlag som möjliggjorde för åländska aktörer att söka medel från EU:s AMIF fond (Fonden för asyl, migration och integration för åren 2014–2020). Fonden administreras av inrikesministeriet och landskapsregeringen ingår i fondens övervakningskommitté. Ålands landskapsregering har blivit huvudman för det första åländska AMIF-projektet: *En säker hamn - Kraftsamling för kommuner, myndigheter och tredje sektorn för att utveckla samarbetet vid flyktingmottagning och integration på Åland*. Det treåriga projektet startade upp i mars 2018 med målsättningen att Åland på sikt ska erbjuda likvärdiga möjligheter till flyktingmottagning oavsett placeringskommun. Ett tätt samarbete mellan kommuner, civilsamhälle och Ålands hälso- och sjukvård kommer att förbättra rutiner och kunskap. Även tillgängligheten och utformningen av vårdtjänster för kvotflyktingar inom Ålands hälso- och sjukvård kommer att förbättras. Lösningarna som kommer att tas fram under projektets gång kommer därav att vara präglade av Ålands särskilda omständigheter, d.v.s. glesbygd i skärgårdsmiljö med liten befolkning. Möjlighet till flexibilitet är viktigt i det lilla ö-samhället och därför förväntas effekterna av projektet framförallt bli lokala.

3.2.16 Socialvård

Inom ramen för EU:s sociala pelare hör förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängvårdare och om upphävande av rådets direktiv 2010/18/EU till de prioriterade områdena i arbetsprogrammet liksom arbetet kring förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och av förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004. Båda dessa förväntas bli klara under år 2019. Landskapsregeringen fortsätter bevaka behandlingen av dessa. Landskapsregeringen kommer även att bevaka det nya reflektionspapper om FN:s hållbarhetsmål som kommissionen planerar ge i december 2018.

3.3 Landskapsregeringens prioriteringar 2019

Nedan finns en tabell över de kommissionsinitiativ som landskapsregeringen prioriterar i kommissionens arbetsprogram för 2019. Landskapsregeringen kommer att följa dessa initiativ och vid behov diarieföra dem.

Tabell 1: Initiativ som landskapsregeringen kommer att prioritera

En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar	
Kontroll av ändamålsenligheten av vattendirektivet och översvämningdirektivet samt utvärderingen av direktivet om rening av	Vattendirektivet 2000/60 är det mest omfattande instrumentet för EU:s vattenpolitik och dess huvudsakliga mål är att skydda och förbättra EU:s vattenresurser för att uppnå god status. Kontrollen av ändamålsenligheten kommer att omfatta detta direktiv samt två andra direktiv direkt kopplade till det (direktiv

avloppsvatten från tätbebyggelse (refitinitiativ)	2006/118 om grundvatten och 2008/105 om miljökvalitetsnormer) och översvämningsdirektivet (2007/60), som har fungerat som en katalysator för att införa ett riskhanteringssystem avseende översvämnningar i hela EU. Direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (91/271) är nära kopplat till vattendirektivet, eftersom det är av avgörande betydelse för uppnåendet av dess mål.
Kontroll av ändamålsenligheten av luftkvalitetsdirektiven (refitinitiativ)	Denna kontroll av ändamålsenligheten, som förväntas vara färdig 2019, kommer att omfatta EU:s luftkvalitetsdirektiv (2008/50 och 2004/107). I dessa direktiv fastställs normer för luftkvalitet som ska uppfyllas i hela EU och krav för att säkerställa att medlemsstaterna på lämpligt sätt övervakar och utvärderar luftkvaliteten på deras territorium på ett enhetligt och jämförbart sätt.
Paketet för den cirkulära ekonomin (prioriterade pågående förslag)	Det förslag inom paketet för den cirkulära ekonomin som landskapsregeringen kommer att prioritera är: Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön COM(2018)340 final 2018/0172 (COD)
Flerårig budgetram (prioriterade pågående förslag)	De förslag inom den fleråriga budgetramen som landskapsregeringen kommer att prioritera är: - Förslag till RÅDETS FÖRORDNING om den fleråriga budgetramen 2021–2027 COM(2018)322 final 2018/0132 (APP) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om Europeiska havs- och fiskerifonden och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 508/2014 COM(2018)390 final 2018/0210 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om Europeiska socialfonden+ (ESF+) COM(2018)382 final 2018/0206 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken och om upphävande av förordning (EU) nr 1306/2013 COM(2018)393 final 2018/0217 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som

	medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013 COM(2018)392 final 2018/0216 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden samt Europeiska havs- och fiskerifonden, och om finansiella regler för dessa fonder och för Asyl- och migrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för gränsförvaltning och visering COM(2018)375 final 2018/0196 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om särskilda bestämmelser för målet Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) med stöd av Europeiska regionala utvecklingsfonden och finansieringsinstrument för externa åtgärder COM(2018)374 final 2018/0199 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006 vad gäller stöd till strukturreformer i medlemsstaterna COM(2017)826 final 2017/0336 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING
--	--

	om inrättande av programmet Kreativa Europa (2021–2027) och om upphävande av förordning (EU) nr 1295/2013 COM(2018)366 final 2018/0190 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om inrättande av ”Erasmus”: Unionens program för utbildning, ungdom och idrott och om upphävande av förordning (EU) nr 1288/2013 COM(2018)367 final 2018/0191 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om inrättande av programmet för ett digitalt Europa för perioden 2021–2027 COM(2018)434 final 2018/0227 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om inrättande av Horisont Europa – ramprogrammet för forskning och innovation, och om dess regler för deltagande och spridning COM(2018)435 final 2018/0224 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS BESLUT om inrättande av det särskilda programmet för genomförande av Horisont Europa – ramprogrammet för forskning och innovation COM(2018)436 final 2018/0225 (COD)
En sammankopplad digital inre marknad	
Respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter i samband med elektronisk kommunikation (e-integritet) (prioriterade pågående förslag)	Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter i samband med elektronisk kommunikation och om upphävande av direktiv 2002/58/EG (förordning om integritet och elektronisk kommunikation) COM(2017)10 final 2017/0003 (COD)
Paketet om upphovsrätt (prioriterade pågående förslag)	- Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV om upphovsrätt på den digitala inre marknaden COM(2016)593 final 2016/0280 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om fastställande av bestämmelser för utövandet av upphovsrätt och närstående rättigheter tillämpliga på vissa av programföretagens onlinesändningar och vidaresändningar av tv- och

	radioprogram COM(2016)594 final 2016/0284 (COD)
En motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik	
Paketet för ren energi (prioriterade pågående förslag)	- Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om riskberedskap inom elsektorn och om upphävande av direktiv 2005/89/EG COM(2016)862 final 2016/0377 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (omarbetning) COM(2016)863 final 2016/0378 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING om den inre marknaden för el (omarbetning) COM(2016)861 final 2016/0379 (COD) - Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV om gemensamma regler för den inre marknaden för el (omarbetning) COM(2016)864 final 2016/0380 (COD)
Avskaffande av säsongsbaserade tidsomställningar (prioriterade pågående förslag)	Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV om avskaffande av säsongsbaserade tidsomställningar och om upphävande av direktiv 2000/84/EG COM(2018)639 final 2018/0332 (COD)
En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas	
Rättvis beskattning (prioriterade pågående förslag)	- Förslag till RÅDETS DIREKTIV om ett gemensamt system för skatt på inkomster från tillhandahållande av vissa digitala tjänster COM(2018)148 final 2018/0073 (CNS) - Förslag till RÅDETS DIREKTIV om fastställande av regler med avseende på bolagsbeskattning av en betydande digital närvaro COM(2018)147 final 2018/0072 (CNS)
Momsreformpaketet (prioriterade pågående förslag)	Det förslag inom momsreformpaketet som landskapsregeringen kommer att prioritera är: - Förslag till RÅDETS DIREKTIV om ändring av direktiv 2006/112/EG för harmonisering och förenkling av vissa regler i mervärdesskattesystemet och om införande av ett slutgiltigt system för beskattning av handel mellan

	medlemsstaterna COM(2017)569 final 2017/0251(CNS)
Gemensam konsoliderad bolagsskattebas (prioriterade pågående förslag)	- Förslag till RÅDETS DIREKTIV om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas COM(2016)683 final 2016/0336 (CNS) - Förslag till RÅDETS DIREKTIV om en gemensam bolagsskattebas COM(2016)685 final 2016/0337 (CNS)
Allmänna punktskatte-regler (prioriterade pågående förslag)	Förslag till RÅDETS DIREKTIV om allmänna regler för punktskatt (omarbetning) COM(2018)346 final 2018/0176 (CNS)

3.4 Landskapets arbete med EU-ärenden år 2018

I det här kapitlet sammanfattas landskapsregeringens arbete med EU-ärenden under år 2018. I kapitel 3.2 behandlades de prioriteringar som landskapsregeringen gjort i de frågor där Åland inte enbart ska lägga resurser på att genomföra befintlig EU-lagstiftning, utan försöka påverka EU:s initiativ till lagstiftning. Nedan behandlas EU-lagstiftning som antagits i sådana frågor som landskapsregeringen prioriterat och där man försökt påverka den kommande lagstiftningen.

3.4.1 Beredningen av EU-lagstiftning inom landskapet

Inom EU har kommissionen ensamrätt på att initiera nya lagstiftningsakter. Kommissionsinitiativen (även kallade kommissionsförslag) innefattar dock även annat än initiativ till lagstiftning, till exempel olika typer av meddelanden samt grön- och vitböcker. Således är det långt ifrån alla initiativ som föranleder beredning vid landskapsregeringen.

Tabell 2. Beredningen av kommissionsinitiativ

	2018	2017	2016
Deltagande i kommissionens konsultationer	1 st	3 st	5 st
Inkomna kommissionsinitiativ	738 st	756 st	691 st
Diarieförda kommissionsinitiativ	2 st	8 st	21 st
Samrådsärende	1 st	-	1 st
Informationsärende	1 st	4 st fördes till lagtinget under 2017, men behandlades av utskott först under 2018	6 st
Diarieförda kommissionsinitiativ som inte förts som samråds- eller informationsärende till lagtinget	-	4 st	10 st

Landskapsregeringen deltar i mån av möjlighet i de konsultationer kommissionen håller. För en närmare redogörelse över de konsultationer landskapsregeringen deltagit i under 2018 se kapitel 3.1.6.

Landskapsregeringen erhåller alla nya kommissionsförslag via kommissionens eTrustEx-meddelandetjänst. De kommissionsinitiativ som är av särskilt intresse för landskapet diarieförs och bereds. Enheten för rättsliga och internationella frågor sköter koordineringen av kommissionsinitiativen, medan de sakkunniga tjänstemännen vid avdelningarna bereder och föredrar ärendena för den minister till vars ansvarsområde ärendet hör.

Av de 738 kommissionsinitiativen år 2018 utgjorde en knapp fjärdedel (172 st) sådana förslag som bedömdes vara av intresse för landskapet; dessa initiativ har sänts för kännedom till berörda tjänstemän. Enheten för rättsliga och internationella frågor diarieför initiativ när enheten gör bedömningen att initiativet är av särskilt intresse för landskapet. Ofta avgörs dock behovet av diarieföring efter en diskussion mellan enheten och den sakkunniga tjänstemannen. Som ses i tabellen ovan är det endast en liten andel – 2 stycken under år 2018 – av kommissionsinitiativen som diarieförs och bereds. Antalet måste dock ses i förhållande till de resurser som landskapsregeringen har till sitt förfogande.

Under året har en promemoria förts som samrådsärende till lagtinget, och en promemoria har förts som informationsärende till lagtinget. Lagtinget kan alltid begära att ett samråd hålls i ett enskilt ärende om så önskas.

Tabell 3:
Landskapsregeringens samrådsärenden med Ålands lagting

Utskott	2018	2017	2016
Lag- och kulturutskottet	-	-	1 st
Finans- och näringsutskottet	-	-	-
Social- och miljöutskottet	1 st	-	-
Justeringsutskottet	-	-	-
Kansli Kommissionen	-	-	-
Självstyrelsepolitiska nämnden	-	-	-
Totalt	1 st	-	1 st

Tabell 4:
Landskapsregeringens informationsärenden med Ålands lagting

Utskott	2018	2017	2016
Lag- och kulturutskottet	-	-	2 st
Finans- och näringsutskottet	(4 st fördes till lagtinget under 2017, men behandlades av utskottet först under 2018)	4 st fördes till lagtinget under 2017, men behandlades av utskottet först under 2018	1 st
Social- och miljöutskottet	1 st	-	3 st
Justeringsutskottet	-	-	-
Kansli Kommissionen	-	-	-
Självstyrelsepolitiska nämnden	-	-	-
Totalt	1 st	4 st	6 st

De diarieförda kommissionsinitiativen fördelades på landskapsregeringens avdelningar och enheter enligt tabellen nedan.

Tabell 5:
Fördelning enhetsvis av diariet förda kommissionsinitiativ

Enhet inom landskapsregeringen	2018	2017	2016
Regeringskansliet			
Enheten för rättsliga och internationella frågor	-	-	1 st
Utvecklingsenheten	-	1 st	-
Finansavdelningen			
Allmänna byrån	-	4 st	9 st
Social- och miljöavdelningen			
Miljöbyrån	2 st	-	6 st
Socialvårdsbyrån	-	1 st	
Näringsavdelningen			
Jordbruksbyrån	-	-	-
Fiskeribyrån	-	-	1 st
Jakt- och viltvård	-	-	-
Utbildnings och kulturavdelningen			
Allmänna byrån	-	1 st	-
Kulturbyrån	-	-	4 st
Infrastrukturavdelning			
Allmänna byrån	-	1 st	-
Totalt	2 st	8 st	21 st

3.4.2 Genomförandet av EU-lagstiftning inom landskapet

3.4.2.1 Kollektivtrafiklagen

Kollektivtrafiklagen är i dagsläget under beredning och beräknas kunna antas under 2019. EU:s kollektivtrafikförordning (EG) nr 1370/2007 trädde i kraft den 3 december 2009. I kollektivtrafikförordningen finns bestämmelser om vilka åtgärder behöriga myndigheter i medlemsländerna måste genomföra senast inom tio år från förordningens ikraftträdandedatum. För att den åländska lagstiftningen ska harmoniera med kraven behöver lagstiftningen genomgripande förändras. Den nya lagen måste vara färdig och antagen senast den 3 december 2019.

3.4.2.2 Skogsbruk

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/841 om inbegripande av utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk i ramen för klimat- och energipolitiken fram till år 2030 (den s.k. LULUCF-förordningen) antogs den 30 maj 2018. Förordningen är i första hand ett miljöärende som berör flera olika sektorer, varav bl.a. skogsbruket. Förordningen ska, tillsammans med utsläppshandelsdirektivet och ansvarsfördelningsförordningen, utgöra en helhet för att verkställa klimatavtalet från Paris. För skogsbrukets del har diskussionerna främst handlat om vilken referensnivå man ska grunda sig på då man bestämmer den framtida ”kostnadsfria” avverkningsnivån i förhållande till tillväxten i skogarna. Finland var mycket kritisk till det ursprungliga förslaget och arbetade intensivt för att åstadkomma förändringar, vilket man även lyckades med. Förslaget omfattades vid trepartsförhandlingar mellan parlamentet, rådet och kommissionen den 14 december 2017. Varje medlemsstat ska fastställa en referensnivå för brukad skogsmark för perioderna 2021–2025 och 2026–2030. Referensnivån ska inte längre basera sig på tidigare intensitet i

skogsbruket utan är framåtsträvande och ska basera sig på upprätthållande och stärkande av skogarnas förmåga att binda koldioxid på lång sikt. Skogarnas kolsänkor får dock inte kalkylmässigt användas fullt ut för att täcka utsläppen från annan markanvändning, men Finland fick som mycket skogsrikt land en möjlighet till särskild flexibilitet med större möjlighet att kompensera för utsläpp från förändrad markanvändning. Kommissionen och medlemsländerna ska utvärdera referensnivåerna under 2019.

3.4.2.3 Genomförandet av EU-direktiv i landskapet

De bindande rättsakter som antas inom EU utgörs av förordningar, beslut och direktiv. Förordningar och beslut är direkt tillämpliga, vilket innebär att de som sådana binder landskapets myndigheter och kräver inte särskilda implementeringsåtgärder. Direktiv däremot är bindande med avseende på det resultat som ska uppnås, och kräver således implementeringsåtgärder. Ur tabellen nedan framgår hur många direktiv som antagits inom EU under de senaste fem åren.

Tabell 6: Antal direktiv som antagits per år

	2018	2017	2016	2015	2014
Direktiv	42 st	34 st	39 st	39 st	112 st

Den nuvarande EU-kommissionen tillträdde den 1 november 2014, och klargjorde i sitt första arbetsprogram för år 2015 att kommissionen kommer att koncentrera sig på tio prioriteringar och endast lägga fram initiativ som bidrar till dessa prioriteringar. Detta har märkts bl.a. genom att antalet direktiv som antagits har sjunkit från och med 2015, dvs den nuvarande kommissionens första hela arbetsår.

Direktiv innehåller en tidsfrist inom vilken medlemsstaterna ska genomföra direktivet och anta sådana lagstiftningsåtgärder som krävs för att uppnå direktivets bestämmelser. Vanligtvis är denna tidsfrist två år. Medlemsstaterna ska informera kommissionen om de nationella bestämmelser som antagits i syfte att genomföra direktivet. Via utrikesministeriet meddelar (notifierar) landskapsregeringen kommissionen hur direktiven har genomförts i landskapet.

Av tabellen nedan framgår antalet notifieringar som landskapsregeringen gjort under året samt hur många av dessa direktiv som hört till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Tabell 7: Landskapsregeringens notifieringar av direktiv

	2018	2017	2016
Rikets behörighet	14 st	14 st	17 st
Landskapets behörighet	29 st	35 st	39 st
Totalt	43 st	49 st	56 st

De notifierade direktiven inom landskapets lagstiftningsbehörighet fördelades på de olika enheterna inom landskapsregeringen enligt tabellen nedan.

Tabell 8: Fördelning enhetsvis av notifieringar inom landskapets behörighet

Enhet inom landskapsregeringen	2018	2017	2016
Regeringskansliet			
Enheten för rättsliga och internationella frågor	1 st	2 st	4 st
Finansavdelningen			
Allmänna byrån	-	3 st	-
Social- och miljöavdelningen			
Socialvårdsbyrån	-	-	-
Hälso- och sjukvårdsbyrån	-	-	5 st
Miljöbyrån	15 st	11 st	17 st
Utbildnings- och kulturavdelningen			
Utbildningsbyrån	-	1 st	2 st
Kulturbyrån	-	1 st	-
Näringsavdelningen			
Jordbruksbyrån	5 st	7 st	2 st
Infrastrukturavdelningen			
Energi	3 st	5 st	4 st
Trafik	5 st	5 st	5 st
Totalt	29 st	35 st	39 st

Tabell 9. Fördelning områdesvis av notifieringar inom landskapets behörighet

Område	2018	2017	2016
Avfall	1 st	-	5 st
Beskattning	-	-	-
Energi	3 st	5 st	4 st
Farliga eller explosiva ämnen	1 st	2 st	-
Hälso- och sjukvård	-	-	5 st
Jord- och skogsbruk	5 st	7 st	2 st
Kulturarv	-	1 st	-
Livsmedel	1 st	1 st	-
Natur- och miljövård	4 st	3 st	9 st
Offentlig sektor	-	-	4 st
Offentlig upphandling	-	3 st	-
Produktsäkerhet	8 st	6 st	-
Trafik	5 st	5 st	5 st
Vattenpolitik	1 st	1 st	3 st
Yrkeskvalifikationer	-	1 st	2 st
Totalt	29 st	35 st	39 st

3.4.2.4 Överträdelseförfaranden och EU-domstolsärenden

Kommissionen följer upp att medlemsstaterna tillämpar EU-rätten korrekt, och kan vidta åtgärder om en medlemsstat inte korrekt eller inom utsatt tid införlivar EU:s direktiv i sin nationella lagstiftning, om en medlemsstat inte informerar kommissionen om de åtgärder som vidtagits, eller om en medlemsstat på något sätt misstänks bryta mot EU-lagstiftningen. Om kommissionen anser att en medlemsstat brustit i tillämpningen av EU-rätten på något av ovanstående sätt kan kommissionen inleda ett överträdelseförfarande.

Stegen i överträdelseförfarandet är följande:

- EU Pilot-förfrågan (informellt förfarande)

- Formell underrättelse
- Motiverat yttrande
- Talan vid EU-domstolen

Det informella EU Pilot-förfarandet som föregår det formella överträdelseförfarandet innebär att kommissionen efterfrågar kompletterande uppgifter om en medlemsstats genomförande av sådana direktiv, vilka kommissionen anser att inte blivit korrekt genomförda i medlemsstaterna. Syftet med EU Pilot-förfarandet är att medlemsstaterna ska kunna korrigera brister i genomförandet av EU-rätten utan att kommissionen tvingas inleda ett formellt överträdelseförfarande. Till följd av EU Pilot-förfarandet inleds således färre formella överträdelseärenden.

Efter EU Pilot är följande steg i överträdelseförfarandet en formell underrättelse, i vilken kommissionen framför på vilket sätt medlemsstaten anses ha brutit mot EU-rätten. Medlemsstaten har vanligtvis åtta veckor på sig att besvara den formella underrättelsen. Om kommissionen inte är nöjd med det svar medlemsstaten ger på den formella underrättelsen går förfarandet vidare till ett motiverat yttrande, vilket medlemsstaten igen vanligtvis har åtta veckor på sig att besvara.

Om kommissionen fortsättningsvis efter medlemsstatens svar på det motiverade yttrandet är missnöjd med de åtgärder medlemsstaten vidtagit kan kommissionen föra ärendet vidare till EU-domstolen. I artikel 260.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt anges att i samband med överträdelseärenden som gäller underlåtenhet att införliva direktiv kan domstolen ålägga medlemsstaten ekonomiska sanktioner. Kommissionen kan i förestående fall ange ett standardbelopp eller vite som kommissionen anser lämpligt. Domstolen kan inte ålägga ett högre standardbelopp eller vite än det som kommissionen angett. Medlemsstatens skyldighet att betala anges i domen redan då ärendet första gången prövas i domstolen.

Kommissionen antog i januari 2017 ett meddelande med titeln *EU-rätten: Bättre resultat genom bättre tillämpning*⁷, vilket uppställde något reviderade förhållningsregler i fråga om överträdelseärenden.

Några av de mest centrala förändringarna som påverkar överträdelseförfarandet innebär bland annat att ett överträdelseärende mot en medlemsstat kan inledas snabbare än tidigare, samt att medlemsstater oftare än tidigare kan komma att åläggas böter (standardbelopp) för en överträdelse. Kommissionen kommer framöver att i mycket större utsträckning inleda överträdelseförfaranden utan att först tillämpa EU Pilot-förfarandet, i syfte att snabbare hantera överträdelser av EU-lagstiftningen. För landskapet innebär detta följaktligen en risk för att snabbare hamna i ett överträdelseförfarande, samt även en risk för att överträdelseärendena kan öka i och med att en del potentiella överträdelser hittills kunnat lösas på EU Pilot-nivå.

Kommissionen framför även i meddelandet att eftersom stor vikt fästs vid att direktiv införlivas i tid har kommissionen som mål att hänskjuta överträdelseärenden till EU-domstolen inom tolv månader om ett direktiv inte införlivas. Genom Lissabonfördraget infördes bestämmelser om ekonomiska sanktioner (artikel 260.3 i EUF-fördraget) i syfte att motivera medlemsstaterna att snabbt införliva direktiv som antas i de nationella rättsordningarna. Kommissionen påpekar att medlemsstaterna trots detta fortsätter missa tidsfristerna för införlivande, och vidtar i vissa fall inte åtgärder för att införliva ett direktiv förrän mycket sent i de domstolsförfaranden som kommissionen väckt mot dem, vilket innebär att medlemsstaterna får mycket extra tid på sig att fullgöra sina skyldigheter. I ett tidigare meddelande om genomförandet av artikel 260.3 från 2011 förklarade kommissionen att i överträdelseärenden

⁷ C(2016) 8600 final, EUT C 18, 19.1.2017, s. 10-20.

som rör underlåtenhet att införliva ett direktiv kommer kommissionen i regel endast att begära att domstolen ålägger vite. Kommissionen påpekade dock även att den förbehåller sig rätten att i lämpliga fall begära att domstolen förelägger både vite och ett standardbelopp. Mot bakgrund av erfarenheterna i detta sammanhang kommer kommissionen framöver att anpassa sin praxis i ärenden som väcks i EU-domstolen i enlighet med artikel 260.3 i EUF-fördraget genom att systematiskt begära att domstolen ålägger både ett standardbelopp och vite. När kommissionen fastställer standardbelopp enligt denna metod kommer omfattningen av införlivandet att beaktas när kommissionen avgör hur allvarligt det bristande införlivandet är. Följden av detta tillvägagångssätt är att kommissionen i ärenden där en medlemsstat åtgärdar överträdelsen genom att införliva direktivet i fråga under domstolsförfarandets gång inte längre kommer att dra tillbaka sin talan endast av det skälet. EU-domstolen kan då inte fatta beslut om att ålägga vite, eftersom ett sådant beslut inte längre skulle tjäna sitt syfte, men kan ålägga standardbelopp för överträdelsens varaktighet fram till den tidpunkt då situationen åtgärdades. Kommissionen framför i meddelandet att detta förfaringssätt kommer att tillämpas på överträdelseförfaranden där beslutet att sända en formell underrättelse fattats efter offentliggörandet av meddelandet, dvs efter den 19 januari 2017.

Kommissionens förändrade praxis vad avser att begära att EU-domstolen även ålägger medlemsstaterna ett standardbelopp innebär för landskapets del att det är ännu viktigare att direktiv införlivas i tid. För varje medlemsstat finns ett uträknat minimi-standardbelopp, som för Finlands del för närvarande är 1 528 000 euro; standardbeloppet kan dock vara betydligt större beroende bland annat på överträdelsens varaktighet samt det aktuella direktivets betydelse för den enskilda medborgaren.

I följande tabell framgår hur många formella underrättelser, motiverade yttranden och talan vid EU-domstolen som kommissionen påbörjat mot Finland under år 2017. I samma tabell framgår även hur många av dessa ärenden som berört landskapet.

Tabell 9: Formella underrättelser påbörjade mot Finland

	Försenad implementering			Felaktig implementering		
	2018	2017	2016	2018	2017	2016
Berör enbart riket	8 st	9 st	19 st	1 st	2 st	1 st
Berör både landskapet och riket	4 st	9 st	9 st	1 st	-	2 st
Berör enbart landskapet	-	6 st	8 st	-	-	1 st
Totalt	12 st	24 st	36 st	2 st	2 st	4 st

Det kan konstateras att eftersom den vanligaste implementeringstiden för direktiv är två år ledde det till ovanligt många överträdelseärenden år 2016, dvs två år efter att kommissionen antog rekordmånga direktiv (år 2014 antogs 112 stycken direktiv, jämfört med 42 stycken direktiv år 2018). Se tabell 6 här ovan för närmare information.

Under år 2018 inledde kommissionen 12 formella underrättelser mot Finland på grund av försenad implementering av direktiv. Av dessa formella underrättelser berodde fyra stycken på att både landskapet och riket var försenade och åtta stycken på att riket var försenad med implementeringen. Ingen formell underrättelse inleddes enbart på grund av landskapets försenade implementering.

Två formella underrättelser inleddes mot Finland på grund av felaktig implementering av direktiv; den ena formella underrättelsen berodde både på rikets och landskapets felaktiga implementering, medan den andra berodde på rikets felaktiga införlivande av direktiv.

Orsaken till att landskapsregeringen inte genomför direktiv inom utsatt tidsfrist varierar, men begränsade resurser och tillämpningen av blankettlagstiftning inom vissa ämnesområden är två av huvudorsakerna. Då landskapsregeringen inväntar rikets implementering av ett direktiv innan landskapslagstiftningen utformas slutligt fördröjs ofta genomförandet i landskapet. En bidragande orsak till försenad notifiering är därutöver att vissa områden inom landskapets lagstiftningsbehörighet är föremål för ett större antal EU-direktiv, och belastas således mer av genomförandet av direktiven. Sådana områden är framför allt energi, miljö och trafik.

Av de fyra stycken formella underrättelser som rörde landskapets försenade implementering av direktiv fördelade sig ämnesområdena enligt följande:

Tabell 10. Fördelning områdesvis av försenade notifieringar som lett till formella underrättelser inom landskapets behörighet

Område	2018	2017	2016
Energi	1 st	1 st	4 st
Explosiva varor	-	-	1 st
Digital teknik	1 st	-	-
Hälso- och sjukvård	-	-	2 st
Kulturföremål	-	-	1 st
Offentlig upphandling	-	-	3 st
Trafik	-	6 st	2 st
Miljö	1 st	5 st	3 st
Yrkeskvalifikationer	1 st	-	1 st
Jordbruk	-	3 st	-
Totalt	4 st	15 st	17 st

Tabell 11: Motiverade yttranden

	Försenad implementering			Felaktig implementering		
	2018	2017	2016	2018	2017	2016
Berör enbart riket	-	3 st	6 st	1 st	-	2 st
Berör både landskapet och riket	1 st	1 st	5 st	-	-	-
Berör enbart landskapet	1 st	5 st	2 st	-	-	1 st
Totalt	2 st	9 st	13 st	-	-	3 st

Under år 2018 tillställde kommissionen Finland tre stycken motiverade yttranden, varav ett berodde på rikets felaktiga implementering av ett direktiv, ett berodde på att såväl riket som landskapet var försenade med direktivets genomförande, och ett berodde enbart på landskapets försenade implementering. De två motiverade yttranden som rörde försenad implementering hörde båda till miljöbyråns ansvarsområde.

Tabell 12: Talan i EU-domstolen

	Försenad implementering			Felaktig implementering		
	2018	2017	2016	2018	2017	2016
Berör enbart riket	-	-	-	-	-	1 st
Berör både landskapet och riket	-	-	-	-	-	-
Berör enbart land- skapet	-	1 st	-	-	-	-
Totalt	-	1 st	-	-	-	1 st

Under år 2018 har ingen talan mot Finland väckts i EU-domstolen.

4. Övriga externa samarbeten

4.1 Sjöfart och IMO

Inom sjöfartsområdet är det IMO (International Maritime Organization, ett mellanstatligt FN-organ med 170 stater som medlemmar och tre associerade medlemmar) som beslutar om regler kring säkerhet, utbildning och miljö för sjöfarten som verkar på en global marknad. Finland är medlem och Åland kan delta i beredningen av positioner och i den finländska delegationen vid möten. EU har i ökande utsträckning initierat liknande och kompletterande lagstiftning inom sjöfartsområdet. I den mån det är relevant med EU-lagstiftning är det viktigt att föra fram samma positioner i de bägge organen.

Nu genomförs reglerna från IMO och EU med detaljreglering kring uppföljning, rapportering och verifiering av utsläpp av växthusgaser från sjötransporter. Den internationella sjötrafiken ska minska sina koldioxidutsläpp i ton per kilometer med minst 40 % fram till 2030 och med 70 % fram till år 2050, bägge jämfört med 2008 års nivå. IMO beslöt ytterligare att de årliga växthusgasutsläppen ska minskas med minst 50 % i absoluta termer fram till år 2050 oberoende av ökade trafikvolymerna i världshandeln, och därefter fortsätta driva en progressiv utveckling för en fullständig eliminering av alla koldioxidutsläpp. Dessa begränsningar gäller hela sjöfartssektorn, inte endast nya fartyg.

Energieffektivitets index, Energy Efficiency Design Index (EEDI) syftar till att förminska växthusgasutsläpp genom att kontrollera energiförbrukningen så effektivt som möjligt. Kraven höjs ytterligare på energieffektivitet för vissa fartygstyper.

På IMOs agenda under året var också åtgärder för att minska plastavfall som samlas i världshaven.

Målsättningen bör vara att den maritima sektorn har ett enda sammanhållet regelverk att förhålla sig till och att undvika dubbelrapportering.

4.2 HELCOM

HELCOM (Helsingforskommissionen) är det förvaltande organet för konventionen om skydd av den marina miljön i Östersjöområdet, den så kallade Helsingforskonventionen. De avtalsslutande parterna är de länder som angränsar till Östersjön samt EU. HELCOM bildades för ungefär fyra årtionden sedan. En viktig milstolpe för HELCOM var när medlemsstaterna år 2007 antog Baltic Sea Action Plan (BSAP), ett gemensamt program för att återställa en god ekologisk status i Östersjön. HELCOM:s status som det viktigaste samarbetsorganet för skyddet av den marina miljön stärktes ytterligare när EU år 2008 antog ett ramdirektiv om en marin strategi. I direktivet klargörs att medlemsstaterna ska använda befintliga regionala samarbetsorganisationer såsom HELCOM vid genomförandet av direktivet. Arbetet inom HELCOM bedrivs huvudsakligen på tjänstemannanivå, men landskapsregeringens ministrar deltar i de politikermöten som anordnas i mån av möjlighet.

Den åländska miljöministern deltog i ministermötet i Bryssel i mars 2018 och ställde sig därvid bakom den ministerdeklaration som antogs under mötet. Finland är ordförande för HELCOM under de närmaste två åren. Under denna tid kommer en uppdatering ske av *Baltic Sea Action Plan* i enlighet med de riktlinjer som gavs i ministerdeklarationen vid ministermötet i Bryssel. Landskapsregeringen kommer aktivt delta i arbetet.

Landskapsregeringen har under 2018 varit aktiv i arbetet med HELCOM:s nya riktlinjer för hållbara odlingstekniker och -metoder. Under 2019 kommer arbetet att fortsätta och ett av arbetsgruppens möten planeras hållas på Åland. Vad gäller området miljövänlig sjöfart har landskapsregeringen understött införandet av strängare regler vad gäller luftutsläpp från

fartygstrafik och utsläpp från avloppsvatten (toalettavfall). Landskapsregeringen avser fortsätta följa frågorna och vid behov ta aktiv del i arbetet att skapa en långsiktigt hållbar sjöfart i Östersjön.

Inom ramen för den internationella samordning som sker i samband med framtagande av en åländsk havsplan, i vilken det ska tas fram förslag till lokalisering av framtida verksamheter och aktiviteter i åländska kust- och havsområden, deltar landskapsregeringen aktivt i ett stort antal samarbets- och koordineringsmöten. Arbetet bedrivs framförallt inom ramen för samarbetsprojektet *Pan Baltic Scope* i vilket Östersjöländerna deltar.

4.3 Miljösamarbete

Landskapsregeringen har deltagit i det nordiska samarbetsprojekt I kustzonen inom IPBES (*Intergovernmental platform on biodiversity and ecosystem services*). En rapport har tagits fram under 2018.

Landskapsregeringen deltar även i den nationella hotbedömningen av arter och biotoper som internationellt koordineras av den Internationella naturvårdsunionen IUCN. Bedömningen av biotoper planeras att ges ut i slutet av 2018.

På nationell nivå deltar landskapsregeringen i en styrgrupp för utvecklingen av en bevarandestrategi för odlingsväxternas vilda släktingar (CRW) med koppling till IUCN samt i den nationella genresursnämnden som dels har koppling till NordGen, dels arbetar med frågor som är relaterade till lagstiftningen inom EU om genresurser och bevarande av odlingsväxternas vilda släktingar som i slutänden koordineras av *The Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture* (CGRFA).

4.4 Finlands kommission för hållbar utveckling

Finlands kommission för hållbar utveckling, som leds av statsministern, har två huvuduppdrag. Det första är att ansvara för att påskynda verkställandet av FN:s Agenda 2030 i Finland samt att se till att den integreras i den nationella politiken. Kommissionen följer upp och utvärderar genomförandet. Det andra huvuduppdraget är att främja, följa upp och utvärdera genomförandet av det nationella samhälleliga åtagandet för hållbar utveckling *En målbild för Finland 2050*.

Landskapsregeringen är medlem i kommissionen och deltar aktivt i kommissionens arbete. Vid kommissionens möten ordnas tolkning åt landskapsregeringens representanter. Under 2018 har samverkansformerna mellan kommissionens sekretariat och Åland fördjupats. Bland annat deltog kommissionens generalsekreterare som huvudtalare vid Forum för samhällsutveckling IV i juni. I och med riksdagsvalet 2019 har landskapsregeringen belyst vikten av att kommissionen har en aktiv roll i processen då nästa regeringsprogram formuleras. Avsikten med samverkan är att främja såväl Ålands, i och med utvecklings- och hållbarhetsagendan, som Finlands strävanden.

4.5 Smart Energy Åland

Innovationsklustret Clic Innovation som ägs av 30 företag och 16 universitet och forskningsinstitut i Finland har tillsammans med Ålands landskapsregering sedan år 2014 utvärderat möjligheterna att använda Åland som ett demonstrationsområde för ett klimatsmart energisystem. Projektet är även känt som *Smart Energy Island* eller *FLEXe Demo*.

Arbets- och näringsministeriet (TEM) har högt ställda förväntningar på projektet som ett skyltfönster för högklassigt teknikkunnande på energiområdet och projektet passar väl in i Ålands hållbarhetsarbete och målsättningarna i klimat- och energistrategin. Projektet väcker också stort intresse och

det finns förutsättningar för att profilera Åland också internationellt inom detta område.

För att förverkliga Smart Energy Åland och demoprojektet har Ålands landskapsregering bildat ett Joint Venture-bolag, *Flexens Ab*, tillsammans med Clic Innovation och åländska bolag i branschen. Bolaget, som inledde sin verksamhet i oktober 2018, ska fortsätta det samarbete som Clic Innovation Ab och Ålands landskapsregering inlett år 2014 för att på Åland skapa en hemmamarknadsreferens och testplattform för förnyelsebar lokalt producerad energi. Övriga åländska ägare i bolaget är förutom Ålands landskapsregering/Högskolan på Åland, Leovind Ab Mariehamns Elnät Ab, Viking Line Buss Ab, Ålands Elandelslag, Ålands Vindenergi Andelslag, Ålands Vindkraft Ab och Ålands Ömsesidiga Försäkringsbolag.

Företagets verksamhetsidé är att kommersialisera framtidens flexibla energisystemlösningar på den internationella marknaden. Dessa lösningar skall initialt demonstreras på Åland inom ramen för projektet *Smart Energy Åland*. De lösningar som kommer att ingå i demonstrationen stöder samtidigt på ett centralt sätt Ålands väg mot ett fossilfritt energisystem. Företagets målsättning är också att skapa ny affärsverksamhet i energibranschen som generellt genomgår stora förändringar. Framtida marknader av miljardklass för flexibla energisystem bildas på de områden där företaget samt dess ägare är aktiva.

4.6 Clean Energy Ministerial (CEM)

Clean Energy Ministerial (CEM) är ett globalt forum för att främja tillämpningar och program som ökar frammarschen mot ren energiteknik, att dela lärdomar och bästa praxis och att uppmuntra övergången till en global ren energiekonomi. Investeringar är baserade på områden av gemensamt intresse bland deltagande regeringar och övriga intressenter. CEM består av representanter från G-20 länderna och EU-kommissionen.

Den 24 maj 2018 arrangerades CEM 9 i Köpenhamn och Malmö. Vice lantrådet Camilla Gunell representerade Åland och ingick i den finländska delegationen. *Smart Energy Åland* programmet presenterades vid ett uppskattat sidoevenemang där minister Kimmo Tiilikainen och Camilla Gunell samt rådsmedlem Mr. Chen Leije från Zhangjiakou RES demo zone, China framförde sina välmottagna anföranden.

Det tionde *Clean Energy Ministerial (CEM 10)* kommer att arrangeras den 27 maj 2019 i Vancouver. Landskapsregeringen ämnar om förutsättningar finns delta i forumet tillsammans med Arbets- och Näringsministeriet i Finland, med vilket planeringen har påbörjats. Strävan är att informera om utvecklingen i *Smart Energy Åland* projektet.

4.7 Central Baltic

Central Baltic Programme 2014–2020 är ett av EU:s 60 INTERREG gränsoverskridande samarbetsprogram för regioner som finansieras av ERUF (regionala utvecklingsfonden). Programområdet omfattar mellersta Östersjöregionen: södra Finland med Åland, Estland, östra Sverige och nästan hela Lettland.

Programmets målsättning är hållbar regional utveckling baserad på Europa 2020-strategin *Smart, Sustainable, Inclusive growth* och Östersjöstrategin *Save the sea, Connect the region, Increase prosperity*.

115 miljoner euro är beviljade för samarbetsprojekt under programperioden och hitintills har 106 miljoner reserverats.

Förvaltande myndighet är Egentliga Finlands förbund och sekretariatet är i Åbo. Varje medlemsstat samt Åland har en egen nationell *Contact Point*, d.v.s. kontaktpunkt. Ålands landskapsregering är värdorganisation för *Contact Point Åland*, som fungerar som informatör. Till uppgifterna hör att

sprida information om programmet, underlätta för projektaspiranter, bistå vid partnersök, arrangera evenemang och aktiviteter samt följa de godkända projekten och synliggöra deras resultat.

Projektansökningar kan lämnas in under vissa tider, sk *Calls*. Hitintills har fyra ansökningsomgångar arrangerats, och en begränsad femte ansökningsperiod planeras till hösten 2019.

Hitintills har sammanlagt 454 ansökningar lämnats in. I mars 2019 fattas beslut om vilka av de 37 ansökningar som lämnades in i fjärde utlysningen (november 2018) som ska få finansiering. Hitintills har 97 projekt godkänts, och 16 av dem har åländska partner, vilket utgör en betydande andel om man jämför med regionens storlek/befolkning.

Kännetecknande för Central Baltic-projekt är fokus på konkreta resultat. Det ska finnas ett tydligt mervärde i att man samarbetar över gränserna, och det ska vara ett relevant partnerskap mellan åtminstone två länder inom programområdet. Möjliga partner är myndigheter, organisationer, föreningar och i vissa fall företag.

Central Baltic har fyra prioriteringar och elva insatsområden:

1. Stärkandet av regionens ekonomiska konkurrenskraft genom
 - **Nya kunskapsintensiva företag**
 - **Fler entreprenöriella ungdomar**
 - Ökad export från små och medelstora företag till (nya) marknader utanför EU
2. Hållbar användning av våra gemensamma resurser genom
 - **Fler natur- och kulturresurser utvecklade till gemensamma hållbara turistattraktioner**
 - **En större andel välplanerade och välförvaltade kust- och marina områden**
 - Fler förbättrade urbana miljöer
 - **Minskade mängder/halter av näringsämnen, gifter och skadliga ämnens inflöde i Östersjön**
3. Ökad tillgänglighet i regionen genom
 - **Förbättrade transportkorridorer för människor och gods**
 - **Förbättrad service i små gästhamnar för regional mobilitet och stärkt turism**
4. Förbättrad kompetens och ökad samhällsgemenskap i regionen som syns i
 - **Fler (lokal)samhällen med förbättringar**
 - **Fler yrkesutbildningsenheter med gemensamma kurser och utbildningsprogram**

De insatsområden där åländska partner deltar är markerade med **fet stil** i listan ovan. Man kan delta som *Lead Partner* (ansvara för hela projektet), som projektpartner eller som associerad partner. Som associerad partner får man ingen ekonomisk kompensation för sina kostnader men kan delta i projektets aktiviteter eller ta del av resultaten på annat sätt.

Ålands landskapsregerings egna byråer deltar i fyra projekt. ADAPT startade i mars 2016 och handlar om att sjömäta farleder för att få bättre och säkrare sjökort. BALTACAR inleddes under 2017 och handlar om kulturarvet under vattenytan (här är museibyrån endast associerad partner). Miljöbyråns Coast4us är ett kust- och havsplaneringsprojekt, medan SEABASED verkar för att minska övergödningen i Östersjön.

I Call 3 godkändes programperiodens första projekt med åländsk *Lead Partner*. Det var två stycken: gästhamnsprojektet Smart Marina (Ålands Utvecklings AB) och Gardens of Possibilities, ett inkluderande odlingsprojekt (Emmaus).

Sammanlagt deltar åländska aktörer i 27 olika partnerskap.

Att delta i ett Central Baltic-projekt för med sig betydligt mer än enbart ekonomiskt projektstöd för en begränsad tid. Genom dessa gränsöverskridande projekt får projektledningen tillgång till externa nätverk och bredare kunskap utöver de konkreta åtgärder som sker på hemmaplan.

Genom projekten har hundratals ålänningar kommit i kontakt med nya personer, tränat sina språkkunskaper, besökt andra platser, stärkt och vidgat sin kompetens och lärt sig mer om hur andra gör längs med mellersta Östersjöns kuster. En annan fördel med deltagandet i projekten är att Åland syns på kartan, och fler förfrågningar om samarbete kommer in.

EU-finansieringen utgör 75 % av godkänd budget och Ålands landskapsregering bidrar med nationell medfinansiering max 25 %.

Information om samtliga godkända projekt finns i Central Baltics sökbara databas.

<http://database.centralbaltic.eu/>.

4.8 B7

B7-samarbetet grundades 1989 av de sju största öarna i Östersjön; Bornholm, Dagö, Gotland, Rügen, Åland, Öland och Ösel. Det primära syftet med samarbetet har varit att på olika plan bidra till öarnas utveckling och att uppnå mål gemensamma för öar. Åland deltar i samarbetet genom en representant i B7:s politiska styrgrupp (Political Steering Group), samt genom en representant i B7:s koordinationsgrupp (Coordinators Group).

De senaste åren har det skett ett antal förändringar i B7:s struktur och samarbetsform, bland annat då medlemsöarna minskat i antal genom Bornholms utträde år 2013 och Ölands utträde år 2014. Under år 2015 övertog Åland ansvaret, efter Öland, att förvalta B7:s medel samt administrera samarbetets gemensamma konto.

Då antalet medlemsöar minskat har landskapsregeringens strävan de senaste åren varit att arbeta för en avveckling av B7-samarbetet. Diskussioner kring detta har förts med bland annat Gotland och Rügen som är av samma åsikt. Landskapsregeringen anser att samarbetsformer i stället kan uppstå i andra konstellationer än B7. Ett politiskt beslut över avvecklingen behöver tas i *Political Steering Group* för att sedan verkställas under år 2019.

4.9 Kultursamarbete

Samarbetet med Gävle symfoniorkester har fortgått under år 2018 och avtalet mellan parterna har förnyats för de kommande två åren 2019–2020. Enligt avtalet fortsätter orkestern att besöka Åland två gånger per år och ger då en konsert för allmänheten och samarbetar med Ålands musikinstitut, bland annat genom workshops med längre hunna elever. Vid ett av besöken ges också två skolkonserter för samtliga elever i årskurs 6.

Landskapsregeringen är medlem i Film Capital Stockholm (tidigare Filmregion Stockholm-Mälardalen) sedan fem år tillbaka. Under denna period har landskapsregeringen byggt upp en egen satsning på filmproduktion som i första hand gäller stöd och service till gästande filmproduktioner. Sedan 2018 finns det en filmstrategi och nya regler för stöd till film med målet att öka antalet utländska produktioner på Åland. Först att ta del av stödet blev det brittiska filmproduktionsbolaget Urban Canyons Ltd. Ett team på 17 personer var den 8–13 november 2018 på Åland för att spela in delar av dramadokumentären *Viking Warrior Women*. Urban Canyons beviljades 30 000 euro i stöd med motiveringen att produktionen stimulerar åländskt föreningsliv, att lokala tjänster utnyttjas och att projektet medför en säsongsförlängning för besöksnäringen. Bolaget förband sig att arbeta efter en hållbarhetsplan under vistelsen på Åland. Urban Canyons har ett nätverk som täcker stora delar av Europa. Visningsrätten av filmen har sålts till flera stora tv-

bolag vilket bidrar till att marknadsföra Åland som filmland. Produktionen förmedlades via Film Capital Stockholm. Filmkommissionen har även ansökt om medlemskap i nordiska filmkommissionernas organisation *Scandinavian Locations* och europeiska motsvarigheten, *European Film Commissions Networks*, *EUFCN*. Under 2018 har ett tiotal utländska produktionsbolag tagit kontakt med filmkommissionen för att spela in film på Åland.

Efter att Rederiaktiebolaget Gustaf Eriksons arkiv uppförts på den nationella förteckningen över världsminnen inom UNESCO:s Världsminnesprogram år 2017, så har behovet av en kraftfullare marknadsföring av detta kulturarv accentuerats. Även UNESCO har framfört önskemål om fler satsningar inom detta område. Ålands landskapsarkiv deltar i ett utredningsarbete kring möjligheterna att erbjuda fjärraccess till digital information mellan Kungliga Biblioteket, Riksarkivet i Finland och landskapsarkivet samt ett antal andra samarbetspartners i Finland och Sverige. Detta projekt ska inte förväxlas med ett annat utredningsarbete där olika samarbetsformer inom ett mer begränsat område, dagstidningar, utreds mellan landskapsarkivet, Svenska litteratursällskapet i Finland, Nationalbiblioteket, Kopenhamn samt ett antal tidningshus.

4.10 Utbildningssamarbete

Landskapsregeringen samarbetar aktivt inom utbildningsområdet med myndigheter i Sverige och i riket. Landskapsregeringen upprätthåller en regelbunden kontakt med Universitets- och högskolerådet (UHR) i Sverige för att följa förändringar i regelverket för tillträde till högre utbildning. Kontakterna innebär att landskapsregeringen årligen levererar statistiskt underlag och avger utlåtanden över förslagen till förändringar.

4.11 Samarbete kring läkarutbildning

Den svenska läkarutbildningen görs om så att den så kallade allmän tjänstgöringen upphör och den nödvändiga praktiktiden istället inkluderas i grundutbildningen. Lagstiftningen träder i kraft 1 juli 2020 och får därmed effekter för den åländska hälso- och sjukvården från och med hösten 2025. Inom Ålands hälso- och sjukvård har man sedan många år tillbaka ett etablerat utbildningssamarbete med Uppsala Akademiska sjukhus som möjliggjort att svensk AT-tjänstgöring kunnat genomföras på Åland. Utbildningen har varit en viktig rekryteringsbas. Då den svenska läkarutbildningen görs om kommer all specialiseringsutbildning att inledas med ett så kallat basår på cirka 12 månader. Enligt den proposition som lämnades till Sveriges riksdag skulle bastjänstgöring endast vara möjlig inom Sveriges gränser. Landskapsregeringen har genom politisk influens påverka riksdagsbehandlingen så att i enlighet med socialutskottets betänkande ska bastjänstgöring på Åland i framtiden vara möjlig på likvärdiga villkor som om den genomfördes i Sverige. På tjänstemannanivå följer landskapsregeringen det fortsatta arbetet med frågan genom kontakter till socialdepartementet och socialstyrelsen.